IOAN COSTĂCHEL

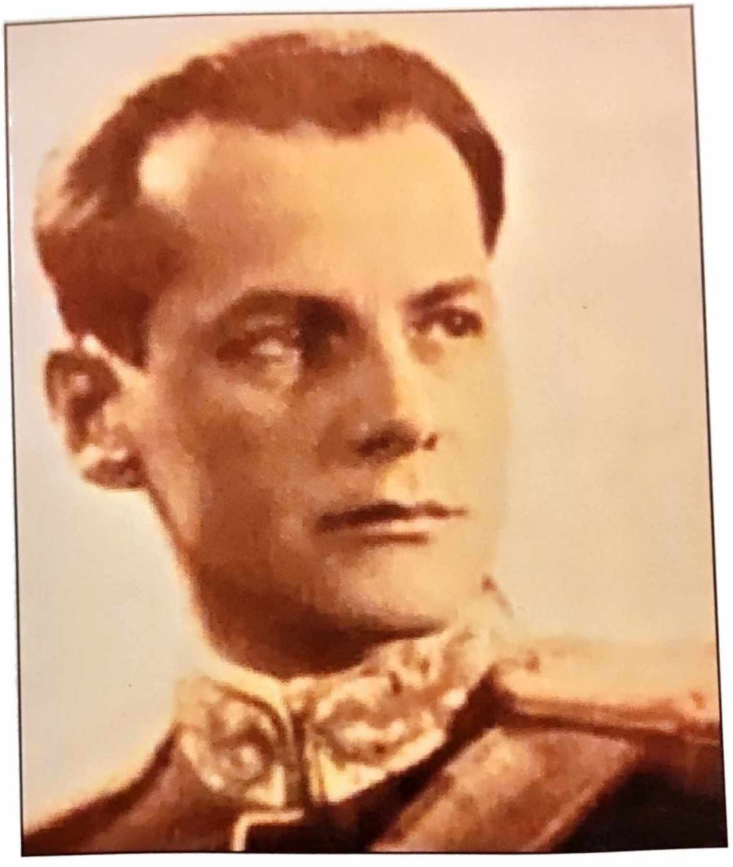

AȘA CUM A FOST

Jurnal (1941 - 1945)

Libraria Digitala Anna's Archive

Editura MOLDOPRESS
Pașcani, 2006

indisciplină. Că a fost chemat de către Şeful Marelui Stat Major şi i s-a atras atenţia ca la rândul său să aducă la cunoştinţa personalului civil superior şi a ofiţerilor acest caz, pentru ca pe viitor să nu se mai întâmple. A dezvoltat apoi o variantă fără a numi pe cineva, din care reieşea că un ofiţer nu a voit să-şi salute superiorul.

Am cerut cuvântul şi am povestit adevărul aşa cum s-a întâmplat şi la urmă toţi s-au simţit datori să-mi strângă mâna. După terminarea ceremoniei, Lovinescu m-a oprit în biroul lui numai pe mine şi mi-a spus că-i pare rău de cele întâmplate. Că eu va trebui să predau lucrările şi cheia de la seif lui Simionescu şi că de astăzi încolo nu mai am ce căuta în Marele Stat Major. Voi sta acasă şi voi aştepta ordine în legătură cu mutarea mea.

M-am conformat întocmai, adică am predat cheile şi lucrările şi am plecat acasă. Timp de 17 zile am stat aşteptând ordine şi am avut când cugeta asupra dreptăţii şi echităţii. M-am gândit atunci mult la cei doi eminenţi generali, la timpul când vor trece şi ei la pensie şi m-am rugat lui Dumnezeu să nu apuc eu să mor înaintea lor. Eram sigur că voi fi mutat pe front în prima linie şi asta nu mă supăra. Mă revoltau însă condiţiunile în care voi pleca: mutat disciplinar, adică alungat, izgonit ca nedemn de a face parte dintr-o unitate şi aceasta pentru ce? Mai mult însă decât orice mă scoteau din minţi zilele care treceau extrem de încet din cauza completei lipse de activitate.

Iată de ce când am primit ordinul că sunt mutat la comanda Batalionului II din Regimentul 12 Dorobanţi aflat în zona de operaţii am respirat uşurat. În ziua de 30.XII când am primit acest ordin a fost o sărbătoare mai mare pentru mine decât a doua zi când era anul nou.

Ianuarie – iulie 1944

Mi-am făcut bagajele şi am plecat în ziua de 2 ianuarie 1944 spre Centrul de îndrumare la Odesa. Acest centru este un fel de cămin cu popotă, bibliotecă şi dormitoare. Aici stau, câte o zi sau mai multe, ofiţerii care pleacă sau se înapoiază de pe front. Staţionarea la centrul de îndrumare este condiţionată de mijloacele de transport către zona spre care merge fiecare ofiţer. Eu trebuie să ajung la Aucikrak, unde este staţionată divizia din care fac parte. De aici la Regiment şi de la

Regiment la Batalion, deplasarea nu mai depinde de Centrul de îndrumare, ci de Divizie. Autobuzul, cu care trebuia să plec eu, trecea prin Taschiuc spre Aucikrak şi pleca marţea, joia şi sâmbăta dimineaţa, ori cum eu ajunsesem joi după amiază trebuia să aştept până sâmbătă dimineaţă. Cele aproape două zile mi-au trecut cu uşurinţă. Am stat de vorbă cu alţii, am mai jucat table şi serile ne-am dus la restaurant, unde am fost serviţi cu mititei şi cu friptură la grătar, ca la Bucureşti.

Sâmbătă dimineaţă mi-am ocupat loc în autobuz şi pe la 10 am plecat. La Taschiuc am făcut o haltă de vreo oră şi pe înserate am ajuns la Aucikrak, după ce am avut şi câteva pene de motor.

Aici, la Divizie, mi-am găsit prieteni imediat: Olteanu Gh., era şeful Biroului trei şi locţiitor al Şefului de Stat major, care fiind bolnav, a fost evacuat. Am mai avut de asemenea plăcerea să aflu că şeful serviciului intendenţei este vărul meu Gigel Vasiliu. Seara am luat masa la popota lor, cu care ocazie l-am cunoscut pe Bardan. Cu dormitul a fost mai greu căci şi Olteanu şi Vasiliu voiau fiecare să dorm la el. Până la urmă am dormit la Gigel, dar nu mai înainte de a mă trata copios cu rom.

Duminica a început o vijelie şi cei de la Divizie au fost de părere că nu este cazul să plec. Aşa că am rămas la Aucikrak şi seara a trebuit să dorm la Olteanu.

Luni am plecat cu o săniuţă până la Renovka, unde era Regimentul. Colonelul, un om dintr-o bucată, mi-a spus care este situaţia, fără să ascundă nimic. Am aflat că Batalionul II a suferit un eşec dureros în peninsula Kimburn, colţul de nord al Crimeii. A atacat acolo cu o companie de infanterie şi cu un pluton de mitraliere, dar ruşii erau de două ori mai puternici şi i-a respins în mare. Foarte puţini au scăpat, iar materialele au fost pierdute aproape complet. Din această cauză moralul este foarte zdruncinat, iar despre disciplină, nu le-au mai rămas celor din Batalionul II decât o foarte vagă amintire. În prezent, batalionul este comandat de căpitanul Mălcică, ofiţer bun, dar fără experienţă. Mi-a mai spus că el îşi pune toată speranţa că eu voi îndrepta lucrurile acolo. La rândul meu, i-am spus şi eu datorită căror împrejurări am ajuns şi eu acolo. Nu i-am ascuns nimic. M-a ascultat

şi la urmă a zis că acum, după confidenţele mele, nu are numai speranţă, dar are certitudinea că lucrurile se vor schimba. M-a oprit la masă, unde am cunoscut pe locotenent-colonel Sălăjan, comandantul Batalionului I aflat în rezervă, pe căpitan Serghiuţă, şeful biroului operaţii, pe adjutant şi pe ceilalţi ofiţeri. Toţi erau foarte respectuoşi, mai întâi că acum aveam Mihai Viteazul, apoi că eram brevetat de Statul major; asta însă nu-i împiedica să mă discute, atribuindu-mi cele mai năstruşnice fapte. Altfel cum ar fi venit pe front şi la aşa o unitate un ofiţer brevetat ca stat majorist şi decorat cu Mihai Viteazul.

După masă am plecat cu o căruţă căci pe aici era noroi. Când m-am apropiat de Svanovka, unde era comanda batalionului, am auzit împuşcături de armă. Ce dracu, m-am gândit, chiar acum şi-o fi găsit şi ruşii să atace când am venit eu? Dar conductorul de la căruţă mă lămureşte. Trag cei de la Ivanovka ca să se distreze. Mai târziu aud din nou alte împuşcături, de data asta ceva mai spre dreapta. Tot căruţaşul mă lămureşte că aceştia sunt cei de la Gacrovka, apoi cei de la Kuturub.

Frumoasă distracţie, mi-am zis eu. Dar asta trebuie să se sfârşească imediat, căci aşa nu ştii când atacă ruşii şi când ne distrăm noi. Mălcică fusese înştiinţat prin telefon şi mă aştepta cu toate dosarele pregătite şi cu o friptură de viţel. Am stat cu el de vorbă şi m-am edificat asupra situaţiei. Batalionul ocupă un sector de 8 km pe limanul Bugului, de la Sari-Camich până aproape de Oceacov. În sector sunt trei sate: Ivanovka – Pokrovka şi Kuzurub. La dreapta am pe Regimentul 25 Infanterie, iar la stânga Batalionul III din Regimentul 12, comandat de maiorul Hauarin. Pentru completarea efectivului şi a materialelor pierdute pe Kimburn am început a primi de la celelalte unităţi. Oricine îşi poate închipui ce fel de oameni şi materiale ne vărsau celelalte unităţi, numai ciurucuri.

A doua şi a treia zi nu am făcut nimic decât să mă orientez, străbătând sectorul de la un cap la altul şi stând de vorbă cu fiecare soldat sau gradat pe care-l întâlneam. Am cerut apoi o situaţie de la toate grupele, centralizată pe plutoane şi companii de toate cartuşele existente pe oameni şi în magazii. Cu această ocazie am constatat că au încetat complet împuşcăturile, căci în inspecţii unde ajungeam,

primul lucru pe care-l făceam era să controlez cartuşele. Am mai reorganizat sistemul de pază şi alarmă, iar după două săptămâni, am avut plăcerea să capturez o barcă rusească cu şase marinari, din care nu mai rămăsese nici unul în viaţă. Până la anchetă însă am făcut imprudenţa să nu pun santinele să-i păzească pe plajă şi nişte cioloveci din Pokrovka i-a dezbrăcat şi i-a lăsat goi puşcă. M-am simţit foarte prost când maimuţoiul de la Brigadă m-a întrebat dacă în ţinuta asta i-am prins. „Dar Dvs. cum credeţi?" i-am răspuns eu. S-a uitat cu dispreţ la mine şi nu mi-a răspuns nimic. Mai târziu mi-a spus Colonelul că Dl. General nu mă apreciază aşa cum merit. „Nici n-am nevoie de aprecierile unui libidinos ca el, căci mi-a fost silă de dânsul chiar de la început. Când un om îşi vopseşte mustăţile şi cele câteva fire de păr laterale pe care şi le aduce cu grijă pe chelie, când un om de aproape 60 de ani se maimuţăreşte în faţa unei rusoaice răpănoase, eu nu am decât dispreţ pentru el. Are dreptate şi felcerita, o rusoaică cu năsucul cârn, care a spus: „Asta general cum vierme este".

În fiecare zi am constatat progrese în redresarea batalionului. E adevărat că şi eu m-am ocupat tot timpul numai de asta. Pe la jumătatea lui februarie când eram la Kuţurub a venit la mine un pescar bătrân şi mi-a propus să dau voie pescarilor să iasă în larg la prins peşte şi jumătate ne dă nouă. I-am spus să vină la Ivanovka peste două zile să-i dau răspunsul. În acest interval de timp m-am gândit şi am ajuns la concluzia că dacă stabilesc un cod de semnalizare cu ei şi pun două tunuri şi patru mitraliere pe mal cu care să deschid focul în cazul că nu se înapoiază pe ţărm la semnalizare, nu am nici un risc. Zis şi făcut. Două zile şi-au pregătit ei năvoadele şi bărcile, iar a treia zi au ieşit în larg 4 bărci cu 12 pescari bătrâni. Înainte de a le da drumul, le-am arătat mitralierele şi tunurile, apoi două fanioane mari de semnalizare: când albastrul e sus pot să pescuiască în pace. Când e roşul sus trebuie să vină la mal, altfel deschid focul şi-i trimit în fundul mării. Au întins nişte năvoade de vreo sută de metri. De pe mal îi urmăream cu binoclul şi vedeam că se apropie de mal. Au prins după aprecierea mea 5-600 kg de peşte, dar mai mult somn şi crap. Am dat la fiecare companie câte 70-80 kg. Am oprit şi pentru popotă vreo doi peşti de câte 10-15 kg fiecare, iar mai bine de jumătate l-au

împărțit rușii între ei. În ziua aceea toți soldații mei, peste 1000, au mâncat ciorbă de peşte. Cei de la regiment au aflat şi m-au rugat când mai ies la pescuit să le telefonez să trimită căruța. La câteva zile mai târziu, am avut ocazia să le trimit şi lor, dar le-am cerut în schimb untdelemn mai fin şi sare de lămâie, ca să-mi fac şi nişte icre. La începutul fiecărei luni eram câteva zile aşa de aglomerat cu autorizațiile pentru colhoz şi propuştile, că nu mai puteam face nimic altceva.

Nimeni nu avea voie să circile de la un sat la altul fără un permis numit propuscă, pe care trebuia să-l semnez eu. De asemenea, fiecărei familii i se distribuia lunar 3-4 kg grâu sau secară şi 2-3 kg boabe floarea-soarelui şi astea trebuia să le semnez tot eu. Am dat ordin să li se dea porția pentru trei luni înainte, iar cu propuştile să se ocupe Nuță, adjutantul meu, astfel că eu mi-am putut trece timpul cu lucruri mai serioase.

Am organizat un poligon de tragere la Kuturub şi am chemat pe toți ofițerii disponibili să asiste la o şedință de tragere model, după care să facă şi ei la fel. Rezultatele tragerii au fost mai presus de aşteptări. La înapoiere, Oțelea, comandantul companiei 5 de la Ivanovka, a preferat să se înapoieze cu barca. Era către seară şi s-a stârnit un vânt dinspre țărm care îl împingea spre Kimburn. Cu toate că el făcea sforțări vădite să se apropie de mal, se depărta din ce în ce mai mult. Se înnoptase când am aflat că încă nu a venit şi atunci am pus să se facă un foc pe țărm, anunțând regimentul. Nu puteam trimite o barcă să-l aducă, pentru că nu se mai putea vedea. Eram foarte îngrijorat când pe la 2 noaptea mi-a raportat de la compania 5 că în sfârşit a reuşit să ajungă la țărm frânt de oboseală. Abia atunci am putut adormi şi eu. Nu i-am spus nimic, dar a doua zi şi-a cerut el scuze, promițându-mi că nu se va mai urca în barcă chiar de-o fi să stăm la Ivanovka încă 10 ani.

Am semnat peste 1000 de ordine de distribuție a cerealelor din colhozuri pentru cetățeni, de aceea într-o zi am încălecat şi m-am dus şi eu să văd colhozul din Ivanovka. Acolo, un nacealnic bătrân cu nişte condici soioase m-a primit cu multă plecăciuni, însoțindu-mă peste tot. Am văzut multe vagoane de cereale de tot felul şi într-o parte altele, în cantități mai mici, pentru sămânță, mi-a spus nacealnicul.

După socotelile lui, cantităţile disponibile ajungeau pentru trei ani. L-am mai întrebat cum macină o familie 3 kg de grâu şi mi-a spus că ori se asociază mai mulţi şi se duc la moară la Oceacov, ori le macină la râşniţă şi mi-a arătat o morişcă mică de mână. În afară de asta se macină la morile de vânt, ale căror aripi se văd peste tot. Acolo nimeni nu are alte cereale decât cele pe care le primeşte de la colhoz, indiferent cât pământ a avut sau cât de mult munceşte. Asemenea socoteli m-au pus pe gânduri, şi i-am spus nacealnicului la plecare că de la 1 Martie se vor da porţii duble.

Am dat acelaşi ordin la Pocrovka şi Kuţurub chiar în aceeaşi zi.

Din ziua aceea am văzut mai multă veselie în sat şi mai mult respect. Matroane lăţoase şi rusoaice mai tinere îmi pândeau trecerea şi strigau de departe „zdrastvuiti gospodin capitan". Ce uşor este să devii popular aici, când nu dai de pe moşia ta!

De mâncare nu aş putea spune că ducea cineva lipsă în cele trei sate, însă cu băutura o duceam mai greu. Rom aveam destul, dar aş fi vrut şi un păhărel de vin. Ruşii nu mănâncă niciodată carne de viţel, de aceea de cel puţin două ori pe săptămână venea unul cu câte un viţel de lapte şi ni-l făcea cadou, peşte aveam acum la discreţie, numai vinul lipsea. La popotă aveam un plutonier Giughină şi i-am spus lui să-mi găsească un kg de vin, oricât ar costa.

Chiar a doua zi mi-a adus un butoiaş de vin roşu, iar când l-am întrebat cât costă a început să râdă: „Păi cum, Domnule Căpitan, Dumneavoastră le daţi grâu degeaba şi să plătiţi vinul?" „Eu nu le-am dat nimic de la mine, ci tot de la ei".

Mi-a povestit apoi cum s-a dus la Dimitrievka în satul lui Hauarin de la Batalionul III şi cu o şpangă ascuţită a găsit sub o claie de paie un butoi pe care l-a pus într-o căruţă până nu a prins de veste maiorul, că altfel îi lua butoiul şi lui i-ar fi dat un kil-două, pe când aşa îi dăm noi lui dacă o să ne roage frumos. Asta s-a întâmplat în ziua de 7 martie. Când am văzut butoiul plin, am avut impresia că are 70-80 vedre şi am hotărât ca de ziua morţilor să dau şi la soldaţi câte o cană. Giughină nu s-a arătat prea încântat de ideea asta, dar n-a avut ce face. A avut însă grijă ca să pună bine vreo 3 vedre. De asemenea,

preocupat de buna mea dispoziţie, mi-a adus nu ştiu de unde un patefon cu vreo zece plăci ruseşti, între care şi Katiuşa.

Într-o zi a venit la mine sergentul Raguschi de la compania 8 şi m-a rugat să-i dau un concediu de 15 zile să se ducă la Bucureşti, unde are pe mama lui bătrână şi bolnavă. Cum eu nu aveam dreptul să învoiesc decât în zona de operaţiuni, l-am trimis la Regiment cu o scrisoare prin care-l rugam pe Colonel să-i aprobe concediul. Regimentul i-a aprobat şi la plecare mulţi ofiţeri şi subofiţeri i-au dat diferite comisioane, cei mai mulţi au trimis la familii bani, cu care nu aveau ce face pe front, alţii, printre care şi Ţigănescu, comandantul lui de companie, i-au dat ceasurile să le repare. Comandantul de regiment i-a aprobat concediul şi apoi m-a întrebat dacă e cumva rudă cu mine, căci a fost surprins de insistenţa mea. Gazda, ca să-şi arate recunoştinţa pentru peştele pe care i l-am dat, ca şi pentru căruţa cu paie, mi-a făcut nişte pârjoale de peşte foarte bune, la care a adăugat şi blini. Bliniu-rile sunt un fel de plăcintă făcută din aluat de clătite pe care se mai pune unt, smântână şi bucăţele de peşte. Nu sunt rele la gust, dar nici grozave nu mi s-au părut. Camera în care stau e cu pământ pe jos, dar alta mai bună nu este. Soldatul pune în loc de covoare un braţ de paie pe jos, care apoi merg la foc. Aici nu se arde altceva în sobe decât paie şi de aceea o gospodină nu poate găti singură, ci trebuie să fie două sau un copil, care să întreţină mereu focul. Eu nu am sobă în casă ci numai fundul unui cuptor, care are gura în cealaltă cameră. Seara se pune un braţ două de paie până se încinge cuptorul şi ţine căldura până dimineaţa.

Nu am avut nici perdele la geam şi într-o seară, când mă dezbrăcasem şi-mi puneam pijamaua, am văzut nişte mutre la fereastră care mă pândeau. Am dat dispoziţiuni să-mi facă soldatul o rogojină din paie legată cu cablu telefonic pe care o punea la geam pe dinafară, dar auzeam mereu zgomot de paie la fereastră şi atunci am bătut nişte cuie pe dinăuntru, aşa nu mai avea cum o da la o parte curioşii.

Aşa a trecut timpul şi am observat că s-a schimbat cu totul faţa batalionului. Colonelul care venea în fiecare săptămână pe la mine, îmi spunea că progresele realizate sunt de fiecare dată mai evidente. Pe la mijlocul lui martie am primit Offenrole şi „burlane". Acestea

erau cele mai noi arme antitanc nemțeşti. Eu trebuia să organizez un poligon de tragere la care trebuia să vină toți comandanții de companii şi batalioane din Regiment. M-am achitat perfect de această misiune, trăgând chiar eu cu ele. Am rămas foarte impresionați de efectul grozav al acestor arme.

Într-o zi când mă duceam spre Kuturub pe malul mării, şi ajunsesem chiar în dreptul unui vas rusesc eşuat chiar lângă malul mării am fost surprins de trei avioane ruseşti care au început să arunce bombe în acel vas care stătea de trei ani acolo. Mi-a venit ideea să le dau distracție la ai mei şi am spus unui sergent să se ducă cu o barcă la vas şi să facă ceva ca să iasă fum pe coş. A făcut un foc în cuptorul vasului şi-l întreținea mereu cu bălegar, scoțând astfel mereu fum pe coş. Am reuşit în acest fel să atrag aviația bolşevicilor care venea de câteva ori pe zi să-l bombardeze. Veneau din toate părțile soldați să vadă precizia bombardierelor bolşevice. Odată s-a nimerit şi colonelul acolo. S-a distrat şi el. Nu mai vorbesc despre soldați care nu vorbeau decât despre asta oriunde se întâlneau

. La 22 martie am primit un ordin de operație prin care mi se comunica în mod confidențial că pe data de 23 martie dimineața mă voi retrage după ce voi da în primire sectorul meu Batalionului III din 25 Infanterie. Eu prevăzusem de mult această eventualitate deoarece încă din Februarie am luat măsuri ca toate căruțele să fie reparate, caii potcoviți şi materialele strânse astfel ca să poată fi cu uşurință încărcate. Aşa se face că în zorii zilei de 23 martie eram complet gata şi când a venit înlocuitorul i-am dat în primire sectorul şi dosarul în mai puțin de două ore, după care am încălecat şi mi-am ajuns batalionul în drumul spre Koboja. Trebuia să trecem limanul Berezan spre Kosa. Pe la ora 3 după masă am traversat Berezanul pe un pod plutitor şi m-am îndreptat spre Victorovka, unde am cantonat noaptea. A doua zi am continuat marşul spre Agiaska, unde am intrat în dispozitiv. Aici era o mare plajă şi cel mai potrivit loc pentru o debarcare a ruşilor. Cel mai nevralgic punct, căci odată debarcați aici, ar fi capturat toate forțele noastre care rămâneau prinse ca într-un cleşte la Est de limanul Berezan.

Am ales cel mai potrivit dispozitiv pe care apoi, prin recunoaşteri la faţa locului, l-am adaptat. În ziua de 26 martie după masă a fost retrasă de pe insula Berezan şi o companie întărită, care ocupase până acum acea insulă. Cum ei aveau prea multe provizii în conserve şi în special sardele portugheze, i-am mai uşurat noi, ca să se poată mişca mai comod.

În Agiaska staroste era un neamţ pe care-l chema Herman şi care era considerat acolo ca un Stalin mai mic. Cum el avea casa cea mai arătoasă şi centrală, m-am instalat acolo, când am ajuns. Neamţul nu era acasă şi când s-a înapoiat a făcut un scandal monstru: că el se duce la comandatura germană să spună că am ocupat cu forţa o cameră în casa lui, că la el numai coloneii germani au stat, dar aceia erau cu „von". I-am tras nişte înjurături pe nemţeşte şi pe româneşte, apoi i-am spus pe româneşte lui Giughină: „Dacă mai scoate o vorbă neamţul ăsta puturos, să-i dai 25 de von-uri la spate chiar în faţa primăriei". Ca prin farmec s-a domesticit neamţul meu şi mi-a oferit cea mai bună cameră şi cea mai frumoasă mobilă, ba a mai venit şi cu o sticlă de şnaps.

Agiaska e o comună mare şi bogată, pe jumătate nemţească. Are o fabrică de ulei şi o moară care funcţionează. Nemţii au şi păsări, iar colhozurile sunt pline. Cu ocazia retragerii, regimentul a rămas fără pâine şi într-o zi mă pomenesc cu lt.col Vasile, ajutorul de comandant la mine, rugându-mă să-l ajut cu 5-600 kg făină de pâine. Am pus imediat moara în mişcare şi până seara i-am oferit 10 saci cu făină de grâu. Pentru ai mei mi-am făcut singur pâinea în comună la femei. I-am mai spus lui Vasile că îi dau în fiecare zi câte 1.500 kg făină până ce nu mai avea nevoie.

Nu ştiu prin ce împrejurare s-a găsit la Colhoz şi vreo 300 putini cu brânză şi acum pâinea se fabrică cu brânză la mijloc. Toată lumea era mulţumită, dar eu prevedeam că fericirea e un vis amăgitor şi deoarece am înfiinţat două ateliere de fierărie şi lemnărie, am dat ordin să se repare toate căruţele şi să se mai facă altele noi din ce se mai găseşte prin sat, să-mi creez o raţie de pâine ca rezervă şi să pun 25 de butoaie de brânză deoparte. Raţiile de cereale pentru civili le-am dublat, ca la Ivanovka. După mine, potopul! Aici am avut marele

noroc de a găsi firele de telefon permanente, pe care am pus să fie controlate metru cu metru, după care am pus telefoanele mele, aşa că transmisiunile mergeau perfect.

Într-o după masă am încălecat şi am plecat pe un deal care se ridica pe ţărmul mării. Era o zi călduţă de primăvară, cu soarele strălucitor şi fără un pic de vânt. Am urcat dealul şi m-am oprit să privesc în jur. Spre răsărit prin ceaţă se zărea Crimeea şi istmul Kimburn, unde mâncase trânteală batalionul meu, mai spre stânga trebuia să fie Ivanovka, de unde am plecat acum câteva zile, petrecuţi de plânsetele femeilor. Spre dreapta, la orizont, mai mult se simte decât se zăreşte, Odesa. Mă gândesc la acest peisaj şi-l compar cu atâtea altele din ţara noastră. Aici totul e monoton. Câmpii nesfârşite, înăbuşeală, praf. Nu vezi un pom, un deal sau o ridicătură, o verdeaţă, ceva care să întrerupă această monotonie. Totuşi sunt convins că şi aici oamenii s-ar putea simţi mai fericiţi, dacă n-ar fi atât de săraci şi persecutaţi, dacă din munca lor, căci muncesc mai mult decât robii, ar avea şi ei ceva. Din câte am văzut eu până acum, Rusia asta e cea mai vastă puşcărie. Fiecare munceşte şi capătă ca preţ al strădaniei lor câteva kilograme de pşeniţă sau jito, cum spun ei, atât cât e strict necesar ca să poată trăi ca un animal. Cum vor fi putând trăi în asemenea condiţiuni, şi cât vor mai trăi aşa, cine ştie? În faţă insula Berezan fortificată de ruşi este ca un fel de poartă de unde pot fi controlate toate vapoarele ce merg spre Marea de Azov şi Limanul Bugului. Acum dacă şi această insulă a fost evacuată de ai noştri înseamnă că nu ne apucă nici pe noi vara pe aici. Este cazul să mă gândesc serios la o nouă deplasare spre Vest, dar această operaţiune mi se pare extrem de grea, căci am în spate Limanul Tilijuski şi va trebui să-l ocolesc pe la Taskino, altfel voi fi prins ca într-un cleşte aici. Am prevăzut de altfel că această deplasare va trebui făcută cu mare viteză şi mi-am luat măsurile necesare. Mai este necesar să fac şi recunoaşterea drumului şi asta în cel mai scurt timp.

M-am înapoiat către seară la Agiaska şi am dat ordin lui Ţigănescu să facă recunoaşterea până la Taskino, punând în acelaşi timp şi harta în ordine.

Pe data de 31 martie am primit ordinul de deplasare cum era de prevăzut, spre Taskino. Mi s-a mai pus la dispoziție de către Comandamentul german 500 kg trotil și doi genişti nemți care să-mi facă distrugerile. Este prevăzut aruncarea în aer a morii, a presei de ulei, a câtorva clădiri mai importante, printre care și a colhozurilor. Am trimis pe cei doi nemți să-și vadă de treabă și ei foarte fericiți au întins-o cu cea mai mare viteză când le-am spus că voi face eu distrugerile. Am dat ordin Companiei 8 să primească trotilul dar să nu facă nici o distrugere. Nu știu cum s-a făcut, dar imediat s-a auzit în sat că maiorul român, mă avansase pe data de 1 aprilie, nu va mai face distrugeri și toate femeile au făcut bliniuri, pâini cu brânză și dimineața când am plecat erau înșirate de-a lungul drumului cu tot felul de bunătăți: ouă, bliniuri, pâine caldă, mere uscate și soldații toți aveau sacii de merinde și raniţele pline. În mai puțin de două ore am făcut aproape 12 km, deoarece raniţele și armamentul greu erau pe căruțe. E drept că aveam și cai și căruțe de două ori mai multe decât dotarea normală, dar mi-au prins foarte bine.

La Colhozul Kapustino un neamț civil pe care mi .l-a adus avangarda mi-a spus că ruşii au trecut la Vest de Suvorovo. Dacă informația se verifică, apoi situația e din cele mai serioase căci deşi ar fi la 15 km depărtare în dreapta mea sunt mai aproape de Taskino decât mine cu 7-8 km și mă pot lovi în flanc peste două ore. A trimis o recunoaştere căreia i-am dat ca punct de întâlnire cota 59 nord Anatolievka peste două ore.

La ora 14 când am ajuns la cotă recunoaşterea mă aştepta. Informația era justă: ruşii acum o jumătate de oră erau la 4 km est de Nova Kiratovka.

Din toate astea rezultă că situația nu este chiar aşa de gravă cât mă temusem eu și se desprind două avantaje pentru noi: cel mai mare este că ei nu știu de existența noastră, în timp ce noi îi puteam urmări pas cu pas și al doilea că deşi vom merge pe două drumuri paralele la cel mult 4 km unul de altul, pe noi ne aşteaptă prietenii care au făcut capul de pod de la Taskino, în timp ce ei trebuie să-și ia măsuri, micşorând astfel viteza de marş. Am chemat pe comandanții de companii cărora le-am arătat situația și am luat măsuri ca chiar în

cazul că ruşii află de faptul că noi mergem paralel cu ei, să nu ne surprindă. Mai mult chiar, am prevăzut şi o mică distracţie când o să fim mai aproape de Taskino şi în acest scop am trimis un curier în galop la Taskino, ca să-i anunţe de planul meu. După toate astea am făcut flancgardă pe dreapta compusă din două mitraliere, toate motorizate în trei căruţe cu cai serioşi, apoi mi-am văzut de drum.

Totul merge pe roate când pe la ora 17 apare la orizont un avion bolşevic venind drept spre noi. Într-o secundă toată lumea s-a culcat. Norocul nostru a fost că chiar în noaptea trecută plouase, aşa că nu era praf, iar caii obosiţi după mai mult de 25 km de mers au fost foarte fericiţi să se mai oprească 5 minute. Nu ne-a observat pe noi, dar am văzut avionul făcând un viraj deasupra ruşilor care acum erau la înălţimea noastră doar cu 3-4 km spre dreapta, după care şi-a văzut de drum.

Către ora 19, deşi eram frânţi de oboseală, totuşi am organizat distracţia: un atac de flanc asupra coloanei bolşevice cu toate mitralierele, mult foc, multe urlete şi cum nu se vedea nici la 100 m ruşii nu şi-au dat seama ce este şi au rupt-o la fugă trăgând dezordonat şi încălecându-se unităţile. Sunt convins că au tras unii în alţii , ai mei trăgeau şi urlau şi cei de la căruţe, deşi nu vedeau picior de rus. Cei din capul de pod au început şi ei să tragă aşa că ruşii cu care am venit aproape de-a braţelea au fugit de mâncau pământul şi n-au mai apucat să atace capul de pod de la Taskino nici a doua zi. A treia zi tot nu veniseră din nou ruşii până au început şi ei retragerea. Mai târziu am aflat şi eu că a doua zi după această distracţie a plecat un detaşament din capul de pod şi a cules multe arme de pe câmp, lăsate de ruşi în graba lor. Aceasta a fost sărbătoarea aniversării mele la gradul de maior ziua, iar seara m-a cinstit colonelul la popotă cu friptură de iepure de casă şi rom. Nu ştiu de unde găsiseră iepuri la Taskino.

În aceiaşi zi, seara târziu Regimentul a citat prin ordin de zi modul în care s-a comportat Batalionul II, dându-l ca exemplu. Toţi furierii companiilor au scos multe copii şi a doua zi de dimineaţă, nu era un singur soldat care să nu fi citit sau să fi ascultat ordinul de zi. Mai târziu, am constatat ce uriaşă importanţă a avut distracţia noastră de 1 aprilie asupra moralului soldaţilor din batalion. De la şocul

dureros pe care l-am primit pe istmul Kimburn am avut impresia, şi asta chiar de când am venit eu la comandă, că există o delăsare, că oamenii nu sunt destul de încrezători în comandanţi şi în forţele lor. De multe ori chiar mă gândeam că a intrat frica în ei. Şi conducerea şi norocul ne-a servit în ziua de 1 aprilie. O zi întreagă de tensiune acumulată s-a descărcat către seara zilei. Când au văzut că au reuşit nu numai să-i păcălească pe ruşi dar să-i pună pe goană în mod atât de ruşinos, le-a redat încrederea în forţele lor şi în comandanţi. În afară de asta ordinul de zi fiind difuzat la toate unităţile au luat cunoştinţă de el şi ceilalţi de la Batalioanele I şi III. Aceştia îi întrebau pe ai mei cum s-au întâmplat lucrurile, iar ei povesteau cu legitimă mândrie cum s-a desfăşurat lupta. Pe mine personal nu mă cunoşteau decât cei de la regiment căci, fiind până acum în sector mare, nu am avut ocazia să-i cunosc nici pe ofiţerii de la celelalte două batalioane. Am auzit chiar eu cum mă comentau soldaţii mei şi mi-a făcut mare plăcere, căci mă ridicau în slavă: „Să ştii tu mă că Maioraşul nostru are mai multă şcoală chiar decât colonelul. Eu am auzit pe Domn majur că aşa cârlige la petlite au numai cei cu Şcoala de Război. Ai văzut cârligele? Ia să-mi spui tu ai mai văzut pe vreun ofiţer cu cârlige la noi în regiment? Şi apoi crucea aceea albastră e Mihai Viteazul care e tot aşa de mare ca şi Virtutea Militară a lui dl. sergent major Iosipescu de la a 6-a". Din ziua de 1 aprilie, când le-am tras o păcăleală usturătoare ruşilor, am observat o schimbare radicală în batalion. Nu mai întâlneam numai respect şi frică în priviri, ci încredere şi dragoste. Asta şi pentru că am avut prevederea să-mi fac şi rezerve de hrană, aşa că în timp ce ostaşii de la celelalte batalioane răbdau de multe ori de foame, ai mei aveau asigurată cel puţin pâinea şi brânza. Rezervele de pâine niciodată nu se terminau căci îndată ce se golea un sac de făină, imediat era umplut cu grâu sau cu altă făină şi noaptea dacă era grâu se măcina la morile de vânt sau la râşniţe, iar făina se transforma în pâine. Asta era grija lui Giughină. Cum ajungeam într-un sat seara, cum concentra rusoaicele, le dădea făină, lemne şi maia dacă nu aveau şi noaptea cutreiera satul să supravegheze coacerea pâinii, iar ziua în timpul marşului dormea într-o căruţă cu coviltir. De multe ori am

ajutat regimentul, dar mai puțin cu făină şi pâine. Preferam să le dau grâul necesar şi rețeta cum să şi-l transforme în pâine.

În ziua de 2 aprilie ne-am continuat marşul de la Taskino spre Antonovo Kadintevo fără nici un incident, iar în seara zilei următoare am ajuns la Odesa. Şi aici, în noaptea de 4 aprilie a început să ningă şi să se lase un ger ca în mijlocul iernii. Când am ajuns în Friedentahl, un sat mare nemțesc, aproape complet distrus, eram înghețați. Nu am putut găsi în tot satul o casă cu uşi şi ferestre şi de aceea ne-am culcat în nişte şuri cu paie. Dimineața când am plecat mai departe spre Bielajevka am găsit câțiva cai şi un om din 25 artilerie înghețați, iar o baterie prinsă de îngheț în noroi, cu tunurile şi chesoanele în mijlocul drumului, ne împiedica să trecem mai departe. I-am spus lui Țigănescu să facă ordine şi într-o jumătate de oră tunurile şi chesoanele au fost scoase şi urcate pe pantă de caii noştri. Căpitanul Georgescu, comandantul divizionului, mi-a mulțumit pentru că l-am despotmolit şi pentru că i-am mai dat şi un sac cu ovăz pentru caii lui care erau flămânzi şi extenuați.

După amiază când am ajuns la Bielajevka înghețați şi viscoliți, am fost fericiți când am văzut că satul e întreg, iar mai târziu seara, când am simțit mirosul de pâine coaptă cum pluteşte în aer, nu mi-am mai dorit decât să mă văd pe malul drept al Nistrului.

Această dorință mi-a fost îndeplinită a doua zi, dar cu atâtea sacrificii şi oboseli cum nici nu mi-am putut imagina. Însăşi natura a fost contra noastră căci cine şi-ar fi putut imagina că chiar în noaptea ce a urmat gerului şi viscolului acela grozav, timpul se va încălzi brusc, zăpezile se vor topi şi drumul, tare ca piatra ieri, va fi astăzi o mare de noroi cleios în stare să-ți scoată cizmele din picioare.

De dimineață încolonat, am încercat să intru în convoi şi abia pe la ora 9 dimineața am reuşit să intru cu tot batalionul pe drumurile de traversare. Înainte mea erau încolonate unități amestecate de infanterie şi artilerie, care răscoliseră drumul nepietruit, astfel că atunci când am început eu mişcarea, noroiul ajungea aproape la butucul căruțelor. Cu toate acestea mergeam perfect, căci şi oamenii şi caii erau sătui şi odihniți. Nenorocirea mare era însă că unitățile din față abia se mişcau câteva sute de metri şi se opreau pentru a-şi mai trage sufletul, iar noi

trebuia să ne oprim la rândul nostru căci drumul fiind îngust abia de 3-4 metri nu-i puteam depăşi. Către ora 12 am ajuns la Balta lui Drăgan, unde era un pod lung de 15 m. Aici nişte tunuri nemţeşti căzuseră alături de pod, iar nemţii murdari de noroi din cap până în picioare munceau de zor să le scoată. Ca regulator de circulaţie era imbecilul de la brigadă care încurcase lucrurile de nu se mai putea pune ordine. Eu am dat ordin ca până o să putem trece să se dea la cai câte o jumătate de raţie de ovăz, iar oamenii să mănânce pâine cu brânză. Asta a durat o jumătate de oră. Ai mei, în cea mai perfectă ordine, stăteau şi mâncau, iar ceilalţi urlau, frământau noroiul şi înjurau pe româneşte şi pe nemţeşte. În cele din urmă au ridicat tunurile şi am plecat mai departe. După vreo jumătate de oră îmi parvine o scrisoare de la Giughină trimisă din om în om tocmai de la coada coloanei. Mă anunţa că faimoasa mea somieră a trebuit să fie aruncată în faţa podului, din ordinul celui de la brigadă, fiind socotită de el ca greutate inutilă, însă o căruţă cu icoane pe care le achiziţionase el a fost socotită ca bagaj util. I-am spus eu ceva cu glas tare, iar Ursache care venea în urma mea, m-a întrebat dacă i-am spus lui cuvintele acelea. I-am răspuns că nu şi mi-am văzut de drum înainte. Cu cât înaintam, cu atât drumul era mai greu şi bagajele şi armamentul pe marginea drumului se înmulţea. Am dat ordin să nu se ridice nimic spre a nu ne mai îngreuna marşul. După nouă ore de marş extenuant, plini de noroi din cap până în picioare, către ora 18 am ajuns la podul de la Corkmaz cu efectivul şi materialele complete. Pe partea cealaltă a podului comandantul Diviziei şi colonelul meu se uitau cu inima strânsă la convoiul falnic ce trecea podul. Soldaţi români şi nemţi infanterişti în grupuri, câte un tun amestecat pe ici şi colo lăsa impresia unor trupe fără comandanţi. Când am văzut onor comandamentul şi uitându-mă în urmă i-am văzut şi pe ai mei în cea mai perfectă ordine, e drept murdari de noroi dar fiecare la locul lui, am dat ordin de defilare. Sunt convins că a fost cea mai grea defilare. După ce am defilat eu, şi Nuţă aghiotantul m-a chemat la general care mi-a mulţumit, am asistat şi eu la defilare. Nu prea era cadenţă, nu era nici aliniere, dar intenţia conta mai mult în această împrejurare. Am fost tot aşa de emoţionat ca şi Colonelul şi Generalul, mai cu seamă când mi-au spus că de azi

dimineață, de când tot trec trupe, aceasta e singura unitate din diviziile 15, 2 şi 4/24 care a sosit întreagă şi în cea mai perfectă ordine. După asta mi-a spus să las comanda şi să mă duc la comandamentul Diviziei, care era la cârciuma de lângă pod. Am trimis pe Nuță să comunice lui Mălcică să oprească batalionul la biserică şi să aştepte acolo. Eu credeam că o să continui marşul la Cara-Hasan, dar la Divizie mi-a spus că îmi dă un divizion din 25 Artilerie şi că voi rămâne în capul de pod într-un sector de aproape 10 km între Olăneşti şi Tudora. Am arătat că sectorul este prea mare, mai cu seamă dacă se ține seama că se va dubla din cauza cotiturilor Nistrului. Mi s-a promis că în câteva zile va mai pune un batalion la stânga mea spre Olăneşti. N-am mai avut ce spune şi m-am dus la biserică unde oamenii mei se odihneau şi-i priveau pe cei care treceau mereu, plini de noroi, obosiți şi flămânzi. Ei erau tot aşa de obosiți şi de murdari cu noroi, dar cel puțin erau sătui. Mi-am dat seama că nu-i destul să dau ordin de intrare în dispozitiv, de aceea am dat mai întâi un ordin de zi prin care le mulțumeam de modul cum s-au comportat şi le transmiteam felicitările generalului, insistând asupra faptului că noi eram singura unitate din divizie şi prin urmare nouă ni se cuvinea onoarea de a face siguranța prin constituirea capului de pod. Ca prin farmec a dispărut orice urmă de oboseală de pe fețele lor şi au trecut imediat în dispozitiv, iar pe la ora 20.30 eram şi legat telefonic cu companiile.

Un lucru însă îmi făcea mari griji, şi acesta era mai greu de rezolvat. Trupele care continuau să se scurgă de la Iasca, îndată ce treceau Nistrul şi intrau în capul de pod, cădeau obosite, oprindu-se în sat. Aici, având certitudinea că nu vor fi atacați de ruşi nu se mai dădeau duse. În special nemții ocupaseră toate casele şi se instalaseră gospodăreşte. De asemenea, prin sat era o forfoteală de oameni, de cai şi căruțe că nu mă puteam mişca. Dacă ar fi atacat ruşii atunci s-ar fi produs o panică şi nu ştiu cum am fi ieşit la capăt. Trebuia găsit un mijloc de a goli satul de toată omenirea asta şi de a pune lucrurile în ordine. Mulți nemți veniseră cu rusoaice şi acum, asigurați, au început să scoată romurile şi s-au pus pe chefuit. Pe la ora 22 era un vacarm în sat cu muzică şi împuşcături de nu se mai auzea nici în cer nici pe pământ.

Atunci mi-a venit o idee care mi s-a părut cea mai bună, deşi comporta oarecare risc. Am anunţat pe ai mei şi pe artileriştii care erau tot ai mei să monteze o alarmă cu multe împuşcături şi bombardamente. O echipă dintre cei care urlă mai tare să străbată satul strigând că ruşii atacă şi că au trecut podul. La ora 23.30 a început teatrul şi la 24 nu mai rămăsese picior de neamţ sau de român, în afară de ai mei. A doua zi dimineaţa au fost găsite arme automate, branduri, muniţii, muzicuţe cu care cântau nemţii, un acordeon şi câteva chitări legate cu fundulițe, astea din urmă rămase desigur de la rusoaice, care în graba lor ni le-au lăsat ca amintire.

De la regiment m-au întrebat dacă am fost atacat, iar eu am raportat că a fost o unitate mică de cavalerie, dar că am respins-o cu mari pierderi pentru ei. A doua zi, când a fost Teodorescu pe la mine i-am spus adevărul, iar el i-a spus generalului, care nu prea dormise bine noaptea, dar până la urmă au râs şi ei, apreciind că asta era singura cale prin care se putea pune ordine în sat în noaptea aceea.

A doua zi, văzând că ruşii nu ne atacă, am trimis un detaşament înainte care a ajuns până la Balta lui Drăgan fără să-i întâlnească. I-am întărit acolo şi le-am spus să stea până la venirea ruşilor, apoi să se retragă fără a deschide foc. Am organizat un nou detaşament cu căruţe şi frânghii care să scoată vacile, caii şi căruţele împotmolite şi părăsite în retragere. Am scos din noroi, 21 de vaci, peste 30 de cai, 16 căruţe, 5 branduri de 81, 4 pistoale automate, saci cu tutun şi ţigări nemţeşti, pesmeţi, ciocolată şi alte bunătăţi.

Către seară mă anunţă cei de la Balta lui Drăgan că vine o trupă de italieni. În realitate era o companie de delicvenţi de drept comun, care reeducaţi la Sărata fuseseră trimişi de Antonescu pe front pentru reabilitare. Ei nu erau luptători de prima linie ci mai mult mână de lucru pentru organizări de poziţii, adică săpători de şanţuri, însă erau echipaţi cu haine italieneşti. Între ei erau hoţi de drumul mare, criminali, pungaşi de buzunare, escroci şi alţi specialişti de felul acesta. Ajungând la detaşamentul meu de despotmolire, unul din ei a găsit o ladă de decoraţii Crucea de fier. După ce şi-a pus fiecare câte o decoraţie şi-au mai pus şi în buzunare să aibă rezervă. Când au ajuns la pod toţi erau decoraţi, unii şi le puseseră în dreapta. Comandantul

lor, un locotenent care-şi omorâse soţia, când m-a văzut de cealaltă parte a podului, i-a pus în ordine, apoi a venit să-mi raporteze că are 128 de oameni, cu şaizeci de cazmale şi 11 târnăcoape. I-am spus locotenentului că le dau voie să rămână la noapte în sat, vor primi câte o ciorbă şi pâine, cu condiţia însă de a nu face prostii. Mi-a promis şi am plecat împreună la Punctul de Comandă. Aici mi-a povestit cum şi-a prins soţia cu revizorul, erau şi el şi ea învăţători şi cum a tăiat-o pe dânsa, dar revizorul a fugit dezbrăcat şi nu l-a mai putut prinde, că era mai sprinten. După masă mi-a cerut voie să vină cu câţiva specialişti, un pungaş de buzunare, un scamator şi un saltimbac. Scamatorul mi-a arătat o serie de trucuri cu banul, cu inelul şi cu cărţile de joc, saltimbacul şi-a demonstrat măiestria prin salturi mortale şi roată. Numai pungaşul de buzunare nu i-a arătat nimic, dar la plecare Locotenentul i-a spus: „Măi Păune, dă-i lui Domnul Maior tabachera şi stiloul". Abia acum am văzut eu că-mi lipsesc, când Păun le-a scos din buzunarul lui! Ce să spun, adevăraţi artişti!

A doua zi dimineaţa au plecat , dar după masă m-am trezit cu ei înapoi. Mi i-a trimis Divizia să-mi organizeze poziţia. Eu i-am trimis la Mălcică să-i facă întâi lui şanţuri de tragere. Dar n-au lucrat decât o zi căci am primit ordin să-i trimit în sectorul nemţilor la Olăneşti. Îndată după plecare lor mă pomenesc cu Mălcică furios şi revoltat. Ce se întâmplase? Când au venit Sărăţenii la el a dat ordin să-şi scoată crucile de fier şi i-a mai şi înjurat zicându-le pe nume. La plecare, aceşti oameni cumsecade s-au gândit să-şi arate recunoştinţa lor lui Mălcică pentru primirea lui aşa de călduroasă. Neavând probabil nici o amintire să-i lase, i-au furat toate izmenele şi chiloţii, afară de cei cu care era îmbrăcat! A voit să se ducă după ei şi să găsească pe hoţ, dar l-am sfătuit să renunţe căci ar fi în zadar. I-am dat de la mine două bucăţi ca să aibă cu ce se schimba. Cu această ocazie i-am mai spus că în anumite ocazii este bine să treci cu vederea unele lucruri, după cum în altele este bine să laşi impresia că ştii mai mult decât cunoşti în realitate. Am observat şi eu că chiar cei certaţi cu ordinea socială au anumite susceptibilităţi şi că e bine să ţii seama de ele. Mi-a povestit locotenentul lor că de câteva luni de când îi comandă nu s-au furat între ei. Mai mult chiar, de multe ori au dat dovadă că sunt capabili de

sacrificii şi s-au manifestat ca perfecţi camarazi. Fură de sting pe unde ajung, dar procedează atât de fin şi de organizat că este imposibil să-i prindă. De fapt nu iau decât lucruri de mâncare şi băutură. La Nicolaev era un depozit de subzistenţe german, care nu le-a dat decât pesmeţi şi fasole. Au săpat două nopţi continuu pe schimburi şi-au făcut un tunel de 60 m până în spatele depozitului, au pătruns în el şi au luat toată ciocolata şi sardelele nemţilor, precum şi cele mai fine coniacuri franţuzeşti.

Astăzi am primit ordin să predau partea de Nord a sectorului cu cele două cotituri moi pe care le face Nistrul, locotenentului colonel Sălăjeanu, comandantul Batalionului I din 12 Dorobanţi. Era şi timpul căci eram întins pe 11 km şi cu artileria ce o aveam nu aş fi putut acoperi decât jumătate din sector.

Am scos pe Malcică din prima linie şi în locul lui l-am pus pe Ursake, astfel că eu ocupam 6 km, având satul la mijloc şi podul, iar Sălăjeanu cele două coturi ale Nistrului, adică 5 km front. Am trecut în prima linie, mi-am adoptat noul dispozitiv şi cu această ocazie am văzut că acum sunt cu mult mai tare. De altfel şi terenul îmi vine în avantaj, căci malul drept al Nistrului domină pe cel stâng şi în timp ce eu pot observa terenul la ei pe o mare întindere, ei nu văd la mine decât satul care-mi acoperă orice mişcare. La biserică am instalat un post de observaţie cu telefon şi dotat cu o lunetă de la artilerişti şi cu binoclu, aşa că în timpul zilei este aproape imposibil să pot fi surprins. Pentru a mă asigura oarecum şi noaptea, am cerut de urgenţă regimentului să-mi dea 500 rachete (cartuşe de iluminare) şi 6 pistoale de rachetă (pentru cartuşe de semnalizare), care mi-au şi fost aduse. Eram în miercurea Paştelui şi eram preocupat de modul cum aş proceda, pentru ca şi cei din şanţuri la prima linie să poată primi cozonac şi ouă roşii. Făină aveam aproape 2500 kg; deşi nu era de patiserie dar puteam face cozonaci din ea. Lapte aveam căci majoritatea vacilor ce le scosesem din mocirlă erau cu lapte. Mai lipseau ouăle, dar aceasta nu era chiar o piedică prea mare căci în sat mai rămăseseră păsări. După amiază vine locotenentul-colonel Vasile şi-mi face o propunere: să dau regimentului 20 de vaci, oprindu-mi mie două ca să am lapte şi derivate pentru mine. În schimb, el îmi

dădea un sac cu zahăr tos şi un butoi de 80 kg brânză. În afară de asta se obliga să-mi dea la Paşti 25000 ouă roşite gata, 350 kg cozonac şi 600 litri de vin. Cum propunerea asta mă scutea de multe complicaţii am primit, la urmă i-am mai dat 1000 kg făină, două căruţe cu porumb ştiuleţi şi 10 saci cu ovăz, iar el mi-a mai dat 5 sticle de rom, şi un butoiaş de undelemn fin. Seara am ieşit prin satul pustiu şi m-am dus la observatorul de la biserică. Dacă lucrurile ar fi fost altfel, acum aici biserica ar fi plină de credincioşi, iar popa ar citi în seara asta denia din săptămâna mare. Satul e mare şi cred că a fost frumos. Toate casele acoperite cu trestie şi stuf aranjat cu gust şi legat probabil cu sârmă, căci deşi câteodată bate vântul, nici o trestie nu se mişcă pe acoperiş. Fiecare casă împrejmuită cu gard făcut tot din trestie. Prin curţi, şuri, cotețe de păsări şi de porci. Deşi locuitorii au fost evacuaţi prin sat, tot au mai rămas păsări, căci se mai aude cântat de cocoşi pe ici pe colo. Desigur că evacuarea s-a făcut la repezeală, aşa că gospodinele nu şi-au mai putut prinde toate păsările ca să le ia. De asemenea, podurile caselor cele mai multe sunt pline cu porumb şi grâu, iar la cele 6 mori de vânt de pe deal spre Caplani am mai găsit mai mult de 3500 kg porumb şi grâu. Câtă deosebire între acest sat din Basarabia şi satele mizere din Ucraina. Nu ştiu cine o fi spus, dar mare dreptate a avut: Nistrul nu desparte două ţări, ci două lumi. Unele sunt gospodării mai răsărite, cu casele mai mari, grajdurile, şurile, cotețele mari, încăpătoare, altele au chiar coşare unde se însilozează ştiuleţii de porumb. Sunt şi unele mai modeste, dar în orice curte vei găsi un grajd pentru vite, două cotețe pentru păsări şi porci, ca şi o cuşcă pentru câine. Acum abia îmi dau seama că în Rusia pe unde am umblat nu am văzut o cuşcă pentru câine. Şi nici câini nu se întâlnesc, decât pe la colhozuri. E şi normal, căci în raiul bolşevic unde pâinea de fiecare zi a omului este dată cu porţia, a mai ţine un câine pe lângă casă e un lux şi un sacrificiu de altfel inutil. Ce să păzească el? Un lucru de asemenea iese în evidenţă: casele şi aspectul lor; dincolo de Nistru casele şi satele, ca şi oraşele prezintă un aspect de părăsire, pereţii ruinaţi şi murdari, gardurile sunt inexistente căci tot atât de inutile sunt şi ele ca şi câinii. Ce să-şi îngrădească bieţii oameni? Sărăcia? Acolo ea e prezentă peste tot şi cu garduri şi fără. Aici casele sunt curate,

îngrijite, pereții la cele mai multe nu sunt de cărămidă, dar toți strălucesc de albul varului, geamurile cu sticlă, iar giurgiuvelele cele mai multe vopsite în albastru sau verde. În curți, în grădini sau pe drumurile din sat, peste tot, pomi fructiferi. Zarzării au dat în floare.

Mă întorc la Postul de comandă şi-l găsesc pe Nuță aşteptându-mă. Încă nu este ora 11 şi mă gândesc să-mi fac de lucru pentru mâine. Trebuie să fixez în primul rând o legătură strânsă cu artileria ca, în cazul că va fi necesar, deschiderea focului să se facă automat pe tot sectorul. Nu ştiu ce să fac cu podul: să-l distrug sau să-l las. Asta e o treabă care nu o pot face fără dezlegare, mai cu seamă că azi după masă când am privit prin lunetă am văzut multă mişcare la ruşi. În fiecare zi se adună mai mulți şi cred că nu o fac ei fără un scop anumit.

Joi dimineața vine colonelul la mine şi stăm de vorbă despre pod, dacă e cazul să-l distrug sau nu. El îmi spune că trebuie să fac o incursiune dincolo, să văd dacă ruşii sunt aici sau nu. Sunt sigur că sunt aici şi nu are nici un rost incursiunea, cu atât mai mult că la ei e terenul acoperit şi în afară de asta movila de pământ de lângă pod e un adăpost bun pentru ei şi eu nu mi-aş putea ajuta incursiunea. Am încercat să-l conving, dar nu am reuşit cel puțin să aprobe ca să fac incursiunea noaptea, aşa că pe la 5 după masă a trebuit să-l trimit pe serg. maj. Dabija cu o grupă de patru oameni peste Nistru. Rezultatul a fost că mi l-au omorât pe Dabija, însă ceilalți au scăpat. Această porcărie m-a supărat şi m-a făcut să-i spun colonelului fără menajamente părerea mea. M-am gândit ca la noapte să trimit pe cineva să ridice corpul lui Dabija, dar nu am putut face acest lucru decât a doua zi după masă.

În noaptea de joi spre vineri nu am putut închide ochii din cauza nervilor şi a durerii de cap.

Pe la ora 23 am auzit împuşcături la stânga la Sălăjeanu, dar n-am putut afla ce s-a întâmplat căci legătura cu el era întreruptă. Ghinea care era cu compania 5-a la stânga îmi telefonează că ruşii atacă la Batalionul I şi mă întreabă ce să facă. Îi spun că în orice caz rămâne pe loc, la nevoie cu plutonul din rezervă, cu fața spre Sălăjeanu şi spre sat.

Întreb regimentul şi-mi spune la fel că ruşii atacă la stânga. Către ora 24 se aud focuri de puşcă şi pistolari în sat spre stânga mea. Chem pe Mălcică, el era în rezervă tot în sat, îi dau ordin să ia 4 bobine de cablu spre a se lega cu mine şi să-şi scoată imediat compania din sat, ducându-se pe dealul dinspre Tudora. De câte ori leagă o nouă bobină de cablu să-mi telefoneze. Cu orice sacrificiu, să mențină legătura cu mine. Mai dau ordin lui Ghinea şi Ursache să-şi ia măsuri ca să poată face față şi unui atac din spate. În nici un caz nu-şi vor părăsi poziția şi atenție deosebită la pod. Orice lumină să fie stinsă.

Pe la ora unu şi jumătate Mălcică ajunsese la Tudora, dar acum răsunau împuşcături în tot satul şi în spatele meu. Nuță îngălbenit de spaimă stătea într-un colț. Țigănescu fuma cu țigara pusă în bonetă, iar eu nu mă prea simțeam în largul meu. „Ce facem, D-le Maior?" mă întrebă Nuță. „Am pus-o de mămăligă! Deocamdată stăm şi aşteptăm să se facă ziuă, până atunci nici un zgomot şi nici o lumină". Agenții de transmisiuni, telefoniştii şi radiofoniştii ocupaseră şanțul din jurul postului de comandă şi aveau ordinul să tragă numai în grupuri. Pe cei izolați să-i lase să treacă apoi să le sară în spate. Pe la ora 3 aud întâi nişte bufnituri şi icneli înfundate, apoi prin întuneric se dă uşa de perete şi apare un pistolar bolşevic cu o capelă cu moț, adus de doi agenți de transmisiuni. După o cercetare mai atentă, ne spune că au atacat şi au trecut Nistrul două batalioane în sectorul lui Sălăjanu şi că acum cei mai mulți sunt în sat. Că au ordin să ocupe satul, iar a doua zi forțe mai importante vor trece podul după ce vor arunca în Nistru cele două companii ale mele, atacându-le din față şi din spate acei care ocupaseră satul. Am încercat imediat să iau legătura cu Ghinea şi Ursache, care ocupau Nistrul, dar nu mi-a răspuns decât Ursache, căruia i-am spus ce trebuie să facă, luând legătura cât mai neîntârziat şi cu Ghinea. Apoi l-am chemat la telefon pe Mălcică, căruia i-am dat ordin ca să plece imediat pe creasta dealului spre Caplani, să contraatace de-a lungul satului când va vedea trei rachete roşii trase de la Punctul de Comandă spre Tudora. Forțe puține, foc mult şi urlete şi mai multe. I-am mai spus când trece la vale de biserică să fie atent să nu tragă sau să intre în focul companiilor lui Ghinea şi Ursache. Am aplicat adică

exact aceeaşi manevră ruşilor, pe care voiau ei să mi-o aplice mie. Eram sigur de reuşită pentru că eu, deşi aveam o jumătate din forţele pe care le aveau ei, aveam marele avantaj că ştiam ce intenţii au, dar ei nu ştiau ce gânduri am. Îmbătat de această combinaţie, am uitat situaţia dificilă în care mă găseam eu, înconjurat de ruşi din toate părţile. Şi chiar dacă totul ar fi mers ca pe roate eu puteam fi descoperit de ruşi în orice clipă şi până să vină Malcică puteam să fiu de mult îngeraş. Între timp a apărut întâi o geană de lumină, apoi cerul a început a se înroşi spre răsărit. Se făcea ziuă şi era cazul să-i dau drumul lui Mălcică la treabă. Când am ieşit afară din Punctul de Comandă am văzut ca prin ceaţă casa vecină şi în acelaşi timp am auzit un fâşâit pe la nas şi o împuşcătură. După zgomotul împuşcăturii şi traseul proiectilului care s-a înfipt sub fereastră, în zid, nu putea fi tras decât din casa vecină de la stânga. Într-o fracţiune de secundă am fost înapoi în casă. Dacă în loc să fi tras cu puşca trăgea cu un pistol mitralieră o rafală, două trei gloanţe îmi găureau cu siguranţă uniforma. Am ţipat să nu tragă nimeni, apoi mi-am făcut socoteala cum ar trebui să procedez ca să-i dau de ştire lui Mălcică, căci acum e timpul cel mai potrivit, căci nu puteam risca să mai ies o dată pe uşă, căci de data asta ruşii s-ar putea să tragă mai bine. Deodată privirea mi s-a oprit pe lăzile cu rachete pe care încă nu le distribuisem. Iau un pistol şi-i cer o rachetă lui Nuţă, dar cum mi-a dat una roşie i-am dat-o înapoi zicându-i să-mi dea una verde. Am ochit casa şi am tras. Într-un minut casa a fost un nor de fum şi o mare de flăcări, iar trei ruşi au sărit din pod. Unul a nimerit într-un stâlp ascuţit al gardului şi acolo a rămas înfipt ca un pui în frigare dând din mâini şi din picioare. Ceilalţi doi au lăsat armele jos şi fiind chemaţi de ai mei s-au predat. Cel înfipt în stâlp era tocmai acela care trăsese. I-am făcut semnalul lui Mălcică prin trei rachete roşii trase spre Tudora. Apoi, ca să am certitudinea că nu mai sunt ruşi prin casele vecine, am mai aprins două după aceeaşi reţetă. Mi-a părut rău pentru că nu erau decât doi ruşi în una, iar în cealaltă nu era nici unul. Între timp, de pe vârful dealului din capul satului spre Caplani, am auzit urlete şi împuşcături. A trecut şi Mălcică la treabă. Ca să-i dăm de ajutor, i-am spus lui Ţigănescu să organizeze şi el o grupă cu cei de la Punctul de Comandă. Cum mai avea într-o căruţă două sute de kg trotil, rămas fără întrebuinţare de la Agiaska, a organizat el nişte

explozii de s-au spart geamurile la o jumătate din casele satului. Erau nişte urlete şi atâtea împuşcături în sat de ţi se făcea părul măciucă. Nu bătea nici o adiere de vânt şi fumul de la casele arse cu ceaţa ridicată de dimineaţă de pe valea şi bălţile Nistrului împiedica vizibilitatea contribuind şi mai mult la atmosfera asta de groază. Urlete: uraa, dă-i la moacă, nu-l lăsa, arde-l mă, completau decorul.

Către ora 10, ai lui Mălcică şi mai bine de jumătate din artileriştii care nu erau necesari la baterii au ajuns la mine la Punctul de Comandă. Ghinea şi Ursache nu s-au lăsat şi ei mai prejos, cu toate că trebuiau să stea pe loc, dar urlau şi ei trăgând ca la nuntă.

Au început să sosească prizonierii: toţi erau îngroziţi. Unii răniţi, alţii neatinşi, erau puşi sub pază. De asemenea, arme, pistoale mitraliere, mitraliere şi branduri, toate se puneau grămadă pe categorii. Pe la ora 12 am fost întrebat de regiment, şi apoi de divizie dacă e nevoie să-mi trimită întăriri. Le-am răspuns că acum nu mai am nevoie decât de 2-3 ore ca să termin treaba, iar după aceea de mâncare şi de somn. Pe măsură ce timpul trecea, numărul prizonierilor şi cantitatea armamentului capturat creştea. Către ora 15, privind cu binoclul spre Tudora, unde Nistrul face o cotitură largă spre est, mi se pare că văd mişcări pe sub malul nostru. Ţigănescu, căruia i-am arătat şi care se pretinde că are ochii mai buni, zice că sunt ruşi care printr-un interval care s-a creat între noi şi Sălăjeanu, prin retragerea lui, au ajuns pe mal, dar nu pot trece dincolo. La un moment dat au tras o plută din cele cu care au trecut astă noapte Nistrul. Ţigănescu a adus imediat un tun de 45 şi după ce a ochit cu multă grijă, a tras prima lovitură, la câţiva metri de plută. Ruşii înspăimântaţi s-au grăbit să se urce, dar a doua lovitură a lui Ţigănescu a izbit pluta în plin, iar ruşii s-au dus de-a berbeleacul în apă. „Bravo Toderiţă!" „Aţi văzut Domnule Maior? Ce ziceţi, am făcut vreo 50 de îngeraşi?" „Las-o mai moale, ai achitat vreo 10-12". „Oare numai atâţia să fi fost?"

Pe la ora 16.30 s-a terminat distracţia. Mălcică a ajuns în faţa lui Ghinea şi Ursache şi cu ocazia asta au pus mâna pe un căpitan, doi locotenenţi şi 5 soldaţi.

La bilanț socoteala a stabilit că avem prizonieri 8 ofițeri ruși, 161 de soldați, 66 de răniți, iar morții lor nu i-am mai numărat. Ca armament, 3 tunuri anticar de 60 mm foarte bune, dar două fără aparat de ochire, 11 branduri, 33 de pistoale automate și 201 arme. A doua zi am găsit armament ușor și 5 mitraliere pe rotițe. Noi am avut 4 morți și 19 răniți, din care numai trei grav.

Nenorocirea mare însă a fost la Sălăjeanu, unde rușii au luat prizonier pe căpitanul Alexandrescu și vreo 36 de oameni. Chiar a doua zi când am făcut reconstituirea operației, am văzut că aici s-a făcut cea mai mare prostie a secolului. În loc să se ocupe în față baza ieșindului celor două cotituri ale Nistrului și vârful să fie numai supravegheat, ei au făcut invers, așa că rușii au atacat baza care era slabă și au capturat vârful care era tare. La mine am dat ordin să fie cercetat satul casă cu casă pentru a controla dacă nu au mai rămas ruși ascunși, cât și pentru a aduna tot armamentul și munițiile. Țigănescu în special era cel mai interesat, căci deși avea trei tunuri pe care m-a rugat să le trec sub tăcere când raportez materialele capturate, nu avea la ele decât 120 de lovituri. „Și să știți, domnule Maior, că dacă au trecut ei tunurile, apoi nu se poate să nu fi trecut și muniție mai serioasă". Și eu eram convins de asta, de aceea nu am rămas surprins când mi-a spus că a mai găsit încă 300 de lovituri. S-a dus pe la artileriști, s-a sfătuit cu ei, a adus un maistru specialist și toată ziua a lucrat la cele trei tunuri; nu a putut să pună la punct decât două dintre ele, dar a spus că nu se lasă până ce nu o să-l facă și pe celălalt să meargă ca un ceasornic Tellus! Cu cele două puse la punct a făcut o tragere de reglare, bineînțeles făcând cea mai strictă economie de muniție, căci era de producție rusească și noi nu aveam decât 400 lovituri. Muniția de la noi nu se potrivea și altă sursă de împrospătare nu era decât tot de la ruși, dar cine știe când vom mai avea ocazie.

Controlul în tot satul a mai scos la iveală vreo 12 ruși găsiți ascunși prin poduri, mult armament, încă vreo 6 mitraliere și foarte multă muniție. Țigănescu s-a dus și în sectorul lui Sălăjeanu că doar o mai găsi ceva proiectile pentru tunurile lui, dar n-a mai găsit decât încă 36 de proiectile.

Vineri după masă, au venit colonelul şi generalul să vadă cum se prezintă satul după chermeza noastră de ieri şi mi-au făcut onoare să mă anunţe că voi fi propus la Mihai Viteazul, dar i-am rugat să nu se mai deranjeze pentru că îl am şi m-au propus la Steaua Clasa IV, citându-mă pe Divizie şi Corp de Armată. Colonelul nu e supărat pe mine, însă eu nu o să i-l iert pe Dabija. Cu ocazia asta m-a anunţat că la noapte voi fi schimbat de Batalionul II din Regimentul 25 Infanterie, iar eu trec în linia II la Cazaci, unde voi serba învierea Domnului. Vineri noaptea şi sâmbătă până la prânz voi rămâne în sector cu noul comandant, care răspunde de situaţie cu începere de la ora 13. Eu plec de la Corkmaz la ora 15. La ora 16 generalul va decora pe cei distinşi în lupte, apoi vom defila, după care urmează să ne deplasăm la Cazaci, unde vom petrece învierea. Am raportat cum s-au desfăşurat evenimentele şi generalul mi-a spus că am procedat magistral, aşa cum scrie la carte, apoi m-a rugat să-i fac un rezumat cu schiţe pentru ca să-l treacă în registrul istoric. Nu-mi place generalul ăsta că e afectat: „Vezi D-ta, maior Costăchel, ai avut o concepţie perfectă, iar execuţia la fel, asemenea fapte doresc să fie cunoscute până sus de tot. Acţiunea dumitale compensează comportarea deplorabilă a Batalionului I. Dă-mi voie să te felicit". I-am dat voie. Apoi i-am spus de cele trei tunuri şi l-am rugat să mi le lase mie până termin şi proiectilele, cai şi harnaşamente am. A vrut să ştie de unde am cai şi i-am spus că am scos din mocirlă şi cai, şi căruţe, şi vaci. Când m-am uitat la Colonel, mi-am dat seama că am făcut o gafă. Nu trebuia să spun nimic despre vaci, deoarece acum regimentul va trebui să dea din ele şi intendenţei, căci nu poate păstra el o aşa de mare rezervă de carne. Acum nu mai am ce face. Treaba lor. Important este că mi-a aprobat tunurile şi acum nu mai trebuie să le ţin camuflate. Am artileria mea proprie. Am trimis după Ţigănescu să vie cu un tun înhămat să-l vadă generalul. Tunul s-a prezentat impecabil, cu cheson şi doi cai focoşi negri, cu un ţigan conductor aranjat şi el, aşa că am căpătat dezlegarea. Ţigănescu a tras şi o lovitură precisă care a impresionat pe asistenţi.

La Cazaci am ajuns pe la ora 19. În capul satului ne aşteaptă Giughină cu detaşamentul de cartiruire pe care-i trimisesem de

dimineață. A plecat toată lumea în cantonament, iar după ce i-am văzut pe toți și m-am convins că stau bine, însoțit de Giughină am venit în cantonamentul meu. „Ce masă are trupa mâine?" „Borș de miel, friptură de miel, 200 gr. cozonac și o litră de vin". „Cum ai făcut rost de miel și vin?" „Am dat pentru 60 miei calul leneș cu care nu aveam ce face, iar pentru 50 vedre de vin am dat doi saci cu porumb, unul cu grâu și doi de secară, pe care i-am găsit la moara de vânt". „Bine, dar pentru popotă ce-ai făcut?" „O să vedeți D-voastă., când o să veniți la ora 12. Vă rog numai să-mi dați patefonul". „Ia-l." M-am spălat, m-am bărberit, am mâncat o friptură de miel și m-am culcat până la ora 23, când m-a sculat soldatul, mi-a dat hainele cele mai bune pe care le scosese din ladă și le dăduse la călcat, iar la 12 fără un sfert, când am intrat la popotă, toți cei 33 de ofițeri îmbrăcați și ei la mare fix, m-au primit aliniați, iar Giughină a dat drumul patefonului să cânte un marș rusesc de pe când era lupul cățel. Cu tot caraghioslâcul, momentul era solemn. Toți cei decorați astăzi și cei cu decorații mai vechi și le puseseră, i-am felicitat încă odată pe eroii decorați, apoi ne-am așezat cu toții la masă, iar la ora 12 fix, toți cu paharele pline au venit în jurul meu cu „Hristos a înviat, să trăiți, la mulți ani". A început apoi orchestra noastră compusă din două viori și un țambal. Artiștii, doi țigani de la a 8-a și unul de la a 5-a erau ai noștri, dar instrumentele erau împrumutate din sat special pentru această solemnitate. E drept că orchestra noastră nu avea un repertoriu prea ales și artiștii nu erau întotdeauna de acord între ei, căci se întâmpla uneori să o ia fiecare în câte o parte, dar acest dezacord nu avea influență decât asupra armoniei, buna dispoziție a noastră însă nu avea de suferit, din contra ea creștea mereu pe măsură ce timpul trecea și vinul se consuma. Nu știu cum, mi-am adus aminte de o situație aproape asemănătoare pe care am trăit-o când eram tânăr sublocotenent. Eram la un zece mai pe frontieră la Borș, unde comandam un pluton. Efectivul prezent la reședința plutonului era de 26 oameni. Am dat ordin să asiste și ei la Te Deum. După slujba religioasă le-am ținut eu un discurs, apoi, în fața primarului, notarului, jandarmului din comună și a mea, au defilat cei 26 de oameni, având în capul coloanei în loc de fanfară un taraf de lăutari cu viori,

armonică şi un ţambal. Pentru această mare paradă militară veniseră cetăţeni de prin satele învecinate, care nu văzuseră în viaţa lor o defilare. Au bătut din palme, au strigat, dar s-a terminat prea repede, aşa că atunci când a venit şi domul administrator de plasă de la Felix cu onor familia într-o trăsură spre a vedea defilarea, n-ar mai fi avut ce vedea dacă nu i-aş fi pus pe soldaţi să defileze încă de două ori. Când le-am povestit asta ofiţerilor mei, au râs cu lacrimi. Spre ora două, când a început vinul să-şi facă efectul, Costică Ursache, comandantul companiei 7-a, a început primul discurs. Eu l-am cunoscut până acum ca pe un bun comandant care vorbeşte puţin, dar foarte bine. Ca învăţător în viaţa civilă, din deformare profesională căuta să aplice metodele pedagogice şi aici, deoarece era foarte serios şi ordonat, însă calităţile lui oratorice până acum nu i le-am bănuit. De aceea am rămas impresionat când am văzut cât de frumos vorbeşte. După ce a făcut un scurt istoric al batalionului, cu eşecul de la Kimburn, cu venirea mea la comandă, cu reorganizarea, cu retragerea şi cu distracţia de la Taskiuc, a ajuns la ultimele întâmplări de alaltăieri de la Corkmaz. M-a ridicat pe mine în slavă, spunând că dacă chiar de la început, când m-a cunoscut la Kuturub, când m-am dus la el în inspecţie, a avut o impresie bună despre mine, apoi la Taskiuc mi-a admirat calmul şi priceperea, ca în fine, acum , după Corkmaz, să se convingă că aşa un comandant e în stare să ducă numai la victorie pe cei care au fericirea să-l aibă comandant. A fost destul atât ca să-i răscolească pe toţi. Fiecare s-a simţit dator să-mi mulţumească şi să mă asigure de admiraţia şi dragostea lui. Până şi doctorul nu s-a lăsat până nu a ţinut şi el un discurs. Eram emoţionat când le-am răspuns. Nu prea ştiu ce le-am vorbit, dar i-am numit pe fiecare, le-am arătat ce au făcut şi dacă astăzi batalionul nostru are atâţia decoraţi şi este citat pentru bravura lui pe Divizie şi Corpul de Armată, lor se datoreşte şi soldaţilor pe care i-au condus la victorie. La urmă m-au rugat să le dau voie să mă sărute şi eu nu am avut nimic împotrivă. Către ora 3 şi jumătate ne-am despărţit la mine la poartă, căci toţi au ţinut să mă conducă până acasă.

În ziua de Paşti la 8 dimineaţa am primit o invitaţie de la Regiment, prin care mi se spunea că la ora 11.30 să fiu la biserică cu

tot batalionul în ținută de paradă. După slujbă le va vorbi Generalul, apoi vor defila. Am dat dispoziţiuni ca la 11 să fie adunat pe platou să-l văd eu întâi. Când i-am văzut pe toți grămadă curați, bărberiți, am rămas foarte impresionat. Asta era pentru prima oară de când am luat comanda, că îi vedeam pe toți. Mi s-au părut mulți. De la venirea mea au făcut două acte de bravură şi nu am avut nici zece morți. Nu era grupă în care să nu fie cel puțin unul decorat. Când mi-a dat Mălcică onorul şi au mânuit puşca cei peste 1200 de oameni în mişcări sacadate şi perfecte ca un singur om, mi-am dat seama că aceşti oameni pun tot atât suflet cât şi dragoste în acest semn de respect față de mine, comandantul lor.

Am trecut pe rând la companii. La a 5-a întâi: „- Bună dimineața Compania 5-a". Când au zbierat odată: „Să trăiți!" s-a speriat şi calul, norocul meu că nu am încredere în cal, aşa că-l țin mereu strâns în pulpe, altfel mă dădea jos. Toți ostaşii mă priveau în ochi. După ce am făcut acelaşi lucru la toate companiile, le-am mulțumit pentru modul cum s-au purtat la Corkmaz, şi i-am felicitat pentru decorațiile primite, apoi le-am spus că Generalul le va spune şi el ceva după slujbă, apoi ne-am încolonat şi am plecat la biserică.

Satul Cazaci e mare şi bogat; locuitorii în mare parte ruşi sunt toți oameni înstăriți, chiaburi, cu case frumoase şi curate. Au pământuri bune şi mai cultivă şi viță de vie, dar numai struguri selecționați, după cum am constatat şi noi astă noapte la popotă. Biserica lor e mare cât o catedrală cu trei turnuri şi se află într-o piață largă chiar în centrul satului. În drumul spre biserică ne-am oprit pe la Punctul de Comandă al regimentului, am luat drapelul cu garda batalionului nostru, apoi am plecat. Ne-am aşezat în linie în fața bisericii, după care drapelul cu garda am intrat în biserică, eu am trimis calul mai departe cu soldatul, apoi am intrat şi eu. După a doua înviere, generalul mi-a făcut semn, am ieşit, a ieşit şi drapelul, apoi îndată după el şi generalul cu şeful lui de stat major şi cu ceilalți ofițeri. I-am dat onorul. A vorbit soldaților, i-a felicitat, le-a mulțumit, apoi a început defilarea, de data asta cu gorniştii. După ce am defilat, am trecut să privesc şi eu defilarea batalionului meu. Generalul m-a

chemat chiar lângă el şi, de ce n-aş spune-o, m-am simţit mândru de unitatea ce comand.

După defilare am fost invitaţi la masă de către regiment. Locotenent colonelul Vasile, ajutorul, aranjase o masă cu ţuică, măsline şi icre, ca în timpurile normale. A ţinut până pe la ora 16. La plecare, Vasile mi-a dat şi mie un borcan de icre şi mi-a mai pus în trăsură, căci mi-a dat trăsura, doi cozonaci, două păşti cu brânză şi două sticle de coniac. M-am dus în cantonament şi m-a culcat, dar nu am apucat să dorm decât o oră, când am fost sculat de curier. Ordin de deplasare. Nu se ştie unde, dar la ora 18.30 batalionul încolonat la liziera de est a satului, va primi ordine în detaliu. Scurtă ne-a fost odihna în linia II şi sărbătoarea sfintei învieri. Mai bine rămâneam la Corkmaz. Acolo cel puţin ne cunoşteam muşterii şi eram familiarizaţi cu sectorul. La ora 18.30, încolonat cu batalionul am primit ordinul: marş la Gura Roşie pentru a intra în prima linie la Hanul Câşla, la stânga Palonca, ocupat de 10 Vânători, la dreapta Detaşamentul 156. Eu urma să înlocuiesc un batalion din 25. Recunoaşterile şi intrarea în dispozitiv le-am făcut chiar în noaptea primei zile de Paşti, astfel că a doua zi eram deja instalat la Hanul Câşla. Sectorul ocupat de mine nu era important pentru că aveam în faţă Nistrul şi o serie de băltoace pe unde un atac al ruşilor ar fi fost puţin probabil. Totuşi mi-am luat toate măsurile ca şi cum un atac ar fi fost iminent.

A doua şi a treia zi de Paşti nu s-a întâmplat nimic neobişnuit şi de aceea am avut timpul suficient pentru organizare. A treia zi după prânz, Ghinea mi-a trimis un crap mare de vreo 10 kg. Popota se împărţise şi în sector am rămas doar vreo 10 ofiţeri care ne-am luptat cu crapul lui Ghinea. A doua zi mi-a trimis ouă de lişiţă şi de gâşte sălbatice.

În noaptea a patra ruşii au atacat pe 10 Vânători la Palonca, în stânga mea, dar nu au reuşit să treacă Nistrul. Aşadar, întâi au încercat la Corkmaz, acum la Palonca şi peste câteva zile vor încerca iar la mine sau poate mai sus la Olăneşti, de aceea am dat ordine severe şi am inspectat metru cu metru prima linie, îndreptând ce am găsit că e cazul pentru a evita orice surpriză. Marţi după Duminica Tomii, încă nu se luminase bine de ziuă când am primit o notă telefonică de la

Mălcică, prin care-mi spunea că ceva nu e în regulă. Am plecat imediat şi am ajuns la timp ca să văd pe ruşi infiltrându-se prin păpuriş şi pregătindu-se de atac. Nistrul îl trecuseră printr-un cot, intrând la ei. Am deschis un foc masiv cu toate armele şi am avut plăcerea să asist la retragerea lor, la început uşoară, apoi din ce în ce mai accelerată. I-am urmărit cu foc cât mi-a permis armamentul. Dincolo de Nistru era o pădurice de sălcii din care ieşea un drum. Chiar la liziera pădurii erau două camioane ruseşti; probabil cu nişte ştabi care urmăreau acţiunea ruşilor. L-am rugat pe Ţigănescu să scoată la iveală tunurile lui. După aprecierea mea erau 4 km până la pădurice. Telemetrul a arătat 4200 m. Ţigănescu a dichisit amândouă tunurile, apoi a tras cu amândouă aproape în acelaşi timp. Am văzut ceva fum, ceva mişcare, apoi, când a dispărut fumul, nu mai rămăsese decât o maşină, cealaltă dispăruse. Nu aş putea afirma cu certitudine dacă au fost ceva morţi acolo, dar precis că maşina aceea n-a mai fost maşină, căci a mai tras Ţigănescu încă trei lovituri pe lângă ea, iar a 4-a a izbit-o în plin.

La vreo oră după întâmplările acestea a început un bombardament furios de artilerie în sat. A aprins câteva case, iar un proiectil a căzut chiar la fântână, a omorât doi cai şi a rănit grav un soldat de la Compania a 7-a, care a şi murit mai târziu seara. Dintre civili a rănit mai mulţi copii şi a omorât o femeie, căci satul nu a fost evacuat. După încetarea bombardamentului a trimis Ghinea un pluton să dea ajutor la incendii, dar nu a fost posibilă stingerea lor căci, ca şi la Corkmaz, casele sunt acoperite cu trestie şi când se aprinde una, arde ca o făclie. Populaţia civilă mă încurcă şi suferă pierderi inutile, de aceea am cerut evacuarea satului. Sunt sigur că dacă Corkmazul nu ar fi fost evacuat mi-ar fi fost imposibil să curăţ satul aşa de repede.

Acum a început să plouă şi s-a făcut un noroi până la carâmbul cizmei. Cei din prima linie o duc mai greu căci trebuie să stea tot timpul în picioare în apă, de aceea îi tot schimb mereu. Noroc însă că ploaia nu ţine decât trei zile, apoi se face din nou frumos şi se aşterne o primăvară de mai mare dragul. Ţăranii au ieşit la arat, dar măgarii de bolşevici trag cu artileria în ei. A omorât unul şi a rănit trei, de aceea

sunt nevoit să nu le mai permit ieşirea la muncile câmpului decât noaptea.

Primăvara asta frumoasă are de multe ori influenţe neaşteptate, chiar asupra unor oameni serioşi, altfel nu se poate explica întâmplarea lui Nuţă, adjutantul meu. Postul de comandă şi cancelaria batalionului sunt instalate la baba Zamfira. Acolo doarme şi Nuţă, dar în aceeaşi cameră pe cuptor este şi dormitorul babei pe care şi-l imparte cu Măriuca, nepoată-sa, care s-a întâmplat să aibă 19 ani şi în afară de asta să fie şi frumuşică şi cu temperament. S-au drăgostit ei: Nuţă şi cu Măriuca prin podul grajdului, prin bucătăria de vară, dar într-o noapte cu lună când a crezut Măriuca adormită pe mătuşa ei, a descins de pe cuptor la Nuţă. Din nenorocire, baba Zamfira s-a trezit tocmai când nu trebuia şi când a venit Măriuca pe cuptor să se culce, a luat-o mătuşa de plete. Nuţă a sărit să le despartă şi din încăierare s-a ales şi el cu nişte făcăleţe în cap şi cu ceva zgârieturi pe faţă.

Iată de ce se impunea schimbarea Postului de comandă cu toată urgenţa! Situaţia s-a complicat şi prin faptul că abia a plecat Nuţă să caute un nou loc pentru Punctul de Comandă şi a apărut baba Zamfira cu jalba în proţap cerând nici mai mult nici mai puţin să-i trag şi eu o bătaie lui Nuţă, aşa cum a ferchezuit-o ea pe nepoată-sa, care-i o „caţă". Am discutat un ceas cu baba Zamfira spre a o convinge că aşa e tinereţea, că a fost şi ea tânără, că dragostea e de la Dumnezeu, dar mi-am bătut gura degeaba. Mătuşa o ţinea înainte că dragostea fără cununie e „dismăţ", că ea o alungă pe Măriuca să se ducă cu golanul. Până la urmă am convins-o să se potolească, altfel se face de râsul satului. În ceea ce priveşte pe Nuţă, o să-i dau o pedeapsă şi o să-l mut de la dânsa, iar pe Măriuca s-o ierte că-i un copil prost şi fără minte.

Am fost înştiinţat verbal de colonel care a fost pe la mine că voi fi întărit cu compania de Branduri de 120 şi cu o secţie de tunuri Anticar, dar nu au mai apucat să vină în sectorul meu căci am primit ordin de deplasare în ziua de 29 aprilie. Am predat sectorul unui batalion din Divizia a 2-a, la care am mai rămas eu comandant în noaptea de 29-30 aprilie, iar în după-amiaza de 30 aprilie am început marşul spre Nord. Urma să înlocuiesc un regiment german care ocupa sectorul la Olăneşti, între Purcari şi Corkmaz. Pe seară am ajuns la o

pădurice de salcâmi situată la vest de Olăneşti, unde am lăsat batalionul, iar eu m-am dus singur în Olăneşti cu adjutantul şi comandantul companiei. Am găsit pe colonelul neamţ petrecând cu câţiva ofiţeri şi trei rusoaice pe care le importase de peste Nistru. Toţi nemţii întâlniţi în sat până la Punctul de Comandă mi s-au părut foarte dispuşi. Au vrut să-mi dea imediat în primire, dar văzând că nu prea am cu cine mă înţelege, i-am spus că deocamdată doresc doar să mă orientez, căci nu voi lua sectorul în primire decât după ce-l voi vedea. Atunci, colonelul neamţ a dat ordin să se strângă masa, a trimis pe rusoaice la plimbare şi am studiat pe harta lui dispozitivul. Şi harta ca şi dosarul de sector erau în perfectă ordine, lucrate desigur de un statmajorist. Un lucru însă m-a pus pe gânduri: chiar în mijlocul sectorului, ruşii ocupaseră pe malul nostru o clădire masivă lucrată în beton, care fusese dispensarul şi baia satului. Acest lucru era extrem de periculos, căci mă puteau ataca oricând prin surprindere. Primul lucru pe care trebuia deci să-l fac după ce voi fi luat în primire, era de a arunca pe ruşi de aici, peste Nistru. Am plecat apoi la recunoaştere şi am stabilit dispozitivul: Ghinea şi Mălcică în prima linie şi Ursache în rezervă. La căderea întunericului am şi ocupat sectorul, iar nemţii s-au retras în sat. Mi-am luat imediat responsabilitatea sectorului, căci până la ora 23 eram şi legat telefonic nu numai cu companiile din prima linie, dar şi cu Divizionul de Artilerie al lui Georgescu, pe care-l ajutasem să-şi scoată tunurile înghețate în noroaiele de la Bielajevka, în timpul retragerii. Am rămas încântat când s-a prezentat la mine spunându-mi că este pus la dispoziţia mea. A doua zi, înainte de plecare, neamţul a venit să-şi ia rămas bun şi cu acest prilej s-a oferit să-mi lase şi mie o rusoaică pe care o aleg eu. I-am mulţumit, dar i-am spus că am alte ocupaţii deocamdată. Nuţă a fost foarte decepţionat: „Trebuia s-o opriţi pe cea cu părul roşu şi să mi-o daţi mie!" „Ce mă, ai ceva la creieraşul mic? Îţi închipui că altă treabă nu avem?" A doua zi după plecarea nemţilor, a venit pe la mine colonelul şi am stat cu el de vorbă asupra situaţiei extrem de periculoase pe care o prezintă dispensarul şi baia care sunt ocupate de ruşi pe malul nostru. A fost de acord, lăsându-mi toată iniţiativa. Mi-a mai spus că a fost prins dezertorul Raguschi, care fiind învoit acum două luni să plece de la

Ivanovka să o vadă pe mama lui bolnavă, nu s-a mai înapoiat. Cum de pe front plecase cu o serie de comisioane şi cu bani pe care să-i ducă la familiile ofiţerilor, el şi-i însuşise, ba mai luase de la unii ceasuri şi bani sau pachete pe care să le aducă, dar a dispărut. Familiile escrocate au scris ofiţerilor de isprăvile lui Raguschi, aşa că venirea lui a produs multă senzaţie. I-am spus lui Ţigănescu, era din compania lui, să trimită o căruţă cu escortă să-l aducă de la Regiment şi să aibă grijă de el până va fi judecat.

În dimineaţa zilei de 3 mai, m-am dus la Nicolau care ocupa sectorul chiar în faţa dispensarului şi am studiat cum ar trebui să procedez spre a fi sigur că treaba se va face şi bine şi fără pierderi.

Am ajuns la concluzia că un atac prin faţă este exclus, căci l-ar simţi şi chiar dacă am avea succes vom avea cu siguranţă mari pierderi. Cu artileria nu-l puteam bate fiind prea aproape de sat şi ar fi distrus cel puţin 4-5 case. Vor trebui aduse două tunuri în prima linie, care să tragă direct. Mai era nevoie de două grupe de mitraliere aşezate pe flancurile clădirii, care să întrerupă legătura celor din clădire cu cei de.pe malul celălalt. Artileria să bată mai departe în spate. O grupă cu efectiv redus, 7-8 oameni numai cu grenade şi pistoale automate să se târască 500 m pe burtă şi să atace din spate. Toată operaţia de pregătire cerea circa două ore, iar execuţia nu trebuia să depăşească cinci minute.

Natural că era necesară o diversiune, un atac demonstrativ în dreapta grămezilor cu lemne, care se aflau la 2500 m de dispensar, care să le distragă atenţia de aici. Ne-am reglat toţi ceasurile, am montat întreaga operaţie, mai puţin focul şi s-a executat repetiţia la marginea de nord a satului. Nistrul era marcat cu var, dispensarul cu o grămadă de stuf aproape exact, şi cu distanţele măsurate, cum era în realitate. Grupa care a executat repetiţia avea comandant pe serg. maj. Iosipescu, iar oamenii, opt la număr, erau voluntari numai câte doi de la fiecare companie, pentru ca întreg batalionul să fie reprezentat. Pregătirea a durat o oră şi 40 minute iar asaltul doar patru minute.

Oamenii au mâncat bine, apoi s-au culcat la ora 5 şi au dormit până la ora 1. La ora unu jumătate când şi-au ocupat locurile a început bombardamentul cu toată intensitate *la lemne*, iar în restul sectorului

numai împuşcături rare. La ora două jumătate au dat drumul la hora de la dispensar. Mi-a fost cam frică să nu-mi fac singur pierderi cu cele două tunuri care trăgeau direct, dar totul a mers strună. Cum au încetat focul, în mai puţin de un minut am şi auzit zgomotul înfundat de explozie al grenadelor la dispensar şi pârâitul repede al pistoalelor Schmaiser, apoi s-a aşternut peste tot liniştea. Am sărit din şanţ şi am plecat la dispensar. Fuseseră numai 21 de ruşi, din care doi politruci cu şapcă albastră şi căşti, aveau două mitraliere, patru puşti mitraliere şi 6 pistoale, însă aveau peste douăzeci de lăzi cu muniţii, două telefoane şi un radio. Ruşii erau făcuţi ferfeniţă de grenade. Din armament se mai putea alege ceva, un telefon găurit ca şi radio-ul, dar celălalt telefon nu ştiu prin ce minune era bun şi culmea: a început să sune. Am luat receptorul şi un glas de la ruşi a întrebat „Şto tom?" Am răspuns: „Nicevo, hai sictir!"

Mi-am dat seama că am făcut o gafă căci acum au aflat că dispensarul e al nostru şi o să înceapă un bombardament clasa I-a. Am dat ordin imediat să plece tunurile lui Georgescu, toată lumea să se retragă şi să intre în adăpost, numai cele două grupe de mitraliere de pe flancuri să rămână, dar să se îngroape şi ele cât mai repede şi cât mai adânc. Să nu deschidă foc decât în cazul că ruşii vor încerca să mai treacă o dată Nistrul, ceea ce era foarte puţin probabil s-o facă mai înainte de 3-4 zile. Am avut dreptate căci în mai puţin de jumătate de oră a început un bombardament din cele mai violente, care însă nu ne-a produs nici un fel de pierdere. Operaţiunea a reuşit în mod strălucit, un singur soldat din compania a 7-a a avut o rană puţin gravă la partea cea mai puţin nobilă a corpului. O schijă de la noi i-a luat fundul pantalonilor şi o aşchie de carne moale. Asta însă nu l-a împiedicat să plece cu căruţa la Caplani a doua zi, unde a primit şi el decoraţia de la general, împreună cu ceilalţi. Într-o dimineaţă, când treceam călare prin sat, m-am întâlnit cu un caporal de la 25 Artilerie care mi s-a părut anormal. Când l-am chemat la mine şi s-a oprit în faţa mea, am avut impresia că se cam cumpăneşte pe picioare. „Ce-ai băut, mă?" „Vin, să trăiţi". „De unde?" „Apoi Dvs. nu ştiţi că satul e plin? Nu-i casă în care să nu fie butoaie pline în pivniţă".

Preocupat de dispensar, nu am avut vreme să observ că de când am venit aici toată lumea e mai veselă. Mi-am închipuit că e primăvară, pomii toți sunt înfloriți, satul e mare, frumos şi curat, mâncarea e bună, căci evacuarea sătenilor s-a făcut la repezeală, aşa că se mai găsesc porci şi purcei, păsări şi ouă. Am văzut şi vii multe prin împrejurimi, dar nu m-am gândit să fie chiar atâta vin. M-am interesat şi am văzut că avea dreptate caporalul lui Georgescu. Vinul e foarte bun, îmi place şi mie, dar dacă este chiar aşa la discreție şi poate bea oricine şi oricând, nu-i chiar aşa de bine. Trebuie să-l strâng tot la un loc, să fac un depozit care să fie păzit şi de acolo să fie distribuit cu porția zilnic. L-am chemat pe Giughină şi i-am spus să cerceteze cât vin este în sat şi unde l-am putea depozita. A umblat două zile şi a venit cu o situație din care reieşea că sunt aproape 700 butoaie şi că nu se poate găsi un loc de depozitare a unei aşa enorme cantități de vin. Cea mai mare pivniță se află în cartierul companiei a 6-a, dar acolo sunt deja nouă butoaie şi n-ar mai avea loc decât încă 10-15. Mi-a mai spus că în sat este şi o gheţărie plină. Am dat un ordin atunci companiilor să ia măsuri de pază la pivnițe, dar acest ordin nu s-a putut executa, sunt prea multe pivnițe, iar oamenii continuă să bea de usucă. Desigur că aşa au făcut şi nemții de i-au lăsat pe ruşi să ocupe dispensarul. Cine ştie dacă eu nu o să pățesc mai rău.

După ce am judecat chestiunea pe toate fețele, am ajuns la concluzia că vinul acesta este nenorocirea mea, dacă nu iau măsuri cât mai urgente. Am chemat comandanții de companii şi le-am dat ordin să oprească fiecare câte o pivniță la care să pună santinelă. Restul butoaielor să le scoată în stradă şi să le verse. Şi acest lucru să se execute chiar a doua zi. Eram la observator la biserică când am simțit un miros puternic de vin mai întâi, apoi am văzut un pârâu roz cum curge la vale din drum către Nistru. Se trecuse la executare. Priveam cu insistență o salcie bătrână de dincolo de Nistru şi mi s-a părut că se mişcă ceva în ea. Cu luneta am văzut mai bine că se mişcă ceva în ea, era un observator bolşevic înfăşurat în crengi verzi, bine camuflat şi dacă n-ar fi mişcat nici nu-l observam. Deodată mă aud strigat. „Mă Jane mă, ia vino jos de acolo". Când m-am întors am văzut că era Maiorul Vlaicu, fost coleg în şcoala militară. Când am coborât de pe

platforma observatorului, chir înainte de a ne strânge mâna şi de a ne săruta: „Mă băiete, tu ai înnebunit? Eşti un criminal că dai drumul la vin să curgă în Nistru". Nu a încetat cu reproşurile decât când i-am promis că îi dau şi lui un butoi la plecare. Îl ştiu eu de prin şcoală, că tare-i mai plăcea băuturica! Venise cu el şi colonelul meu şi căpitanii lui, căci el era numit în linia II în spatele meu, iar acum trebuia să facă recunoaşteri în vederea unor contraatacuri pe care trebuia să le execute el în cazul că eu aş fi fost respins de ruşi. I-am chemat pe toţi la mine, le-am dat vin de la gheaţă şi pastramă, făcută de un măcelar de la compania 5, care era mare meşter. Gustarea a ţinut până seara şi la plecare Vlaicu m-a mai întrebat o dată, dacă să trimită mâine căruţa după vin. La Batalionul III în locul lui Hauarin venise maiorul Georgescu Teodor, care avea sectorul în afara satului, între Olăneşti şi Corkmaz. El stătea în câmp şi nu avea în sectorul lui de nici unele, de aceea i-am trimis şi lui un butoi cu vin.

Din amplasarea forţelor bolşevice se vedea că ei ar intenţiona să atace în sectorul meu. Era şi normal, căci casele erau foarte aproape de Nistru şi deci uşor de ajuns. Dispensarul pe care l-au ţinut ei trei săptămâni era o dovadă că ei vizau aici un atac în forţă. Bazat pe aceste considerente, am fost întărit şi cu compania de branduri de 120 a lui Gănescu. Cu artileria şi brandurile, aveam posibilitatea să stau aici mult şi bine, cu condiţia să mă organizez în aşa fel încât să fiu informat în cel mai scurt timp şi să am posibilitatea să-mi concentrez focul instantaneu. De aceea am chemat pe Gănescu şi pe Georgescu la mine cu hărţile lor. Am împărţit sectorul în carouri pe care l-am numerotat şi le-am spus să-şi calculeze elementele necesare pentru deschiderea focului pentru fiecare din carouri. În felul acesta când ruşii ar ataca la Ghinea în cot, eu voi fi înştiinţat la telefon: ruşii atacă la 11, apoi eu voi spune lui Georgescu sau Gănescu: 20 lovituri la 11; ei vor deschide carnetul şi vor citi elementele înscrise pentru caroul 11. În felul acesta focul masiv va putea fi deschis în două minute, nu după o jumătate de ceas. Sistemul s-a dovedit extrem de practic. După cum am avut ocazia să constat imediat. Am mai dat ordin ca să fie supravegheaţi continuu pomii cei mai înalţi de la ruşi. Şi am aflat astfel şi observatoarele lor, le ştiam, dar nu le-am distrus. Erau însă

trei mitraliere pregătite, care nu aveau altă misiune decât să-i achite de îndată ce s-ar dezlănțui un atac.

Ca şi la Corkmaz, din punct de vedere al observației, eu eram avantajat prin faptul că malul drept al Nistrului pe care ne aflam noi domina pe cel stâng, şi în afară de asta noi eram acoperiți de sat. Ruşii dacă nu erau prea mărginiți puteau deduce cu siguranță observatoarele mele, cu toate astea nu le puteau face nimic. Cel mai principal era la biserica neterminată şi chiar dacă ar fi avut artilerie de 420 tot nu puteau dărâma zidurile groase de piatră. Din punct de vedere al confortului, nimeni nu putea să se plângă. Aveam toți, începând cu cel din urmă conductor de la căruțe şi terminând cu comandantul, locuințe bune, paturi curate, mâncare bună şi vin câte o litră pe zi. Nu mai vedeam soldați beți prin sat.

Am început să ne gospodărim. Păsările şi porcii care au rămas în sat s-au inventariat şi au fost luați în primire de companii, care aveau grijă de hrana lor. Când au început căldurile am deschis şi ghețăria de unde se primea cu porția zilnică, aşa că vinul şi apa erau reci. Sublocotenent Mureşanu de la compania lui Mălcică a găsit o maşină de făcut înghețată.

Țigănescu a pus în funcție fierăria, un atelier de rotărie şi unul de tâmplărie, unde se reparau căruțele, ba mai mult, se făceau şi altele noi, căci acum aveam armament pentru două batalioane, deoarece din ce capturase la Corkmaz de la ruşi şi din ce mai scosesem din mocirlă nu am predat decât foarte puțin. Giughină mi-a spus în mare secret că Țigănescu a început la atelierele lui să facă o trăsură pentru mine, dar a fost pus să jure că nu-mi va spune nimic. Ursache care avea în compania lui cei mai mulți țigani lăutari, după o conferință cu toți artiştii a deschis şi el un atelier de instrumente muzicale, care funcționa pe lângă tâmplăria lui Țigănescu. Din placaj pe care nu ştiu de unde l-a găsit a făcut două viori, un țambal şi un fel de cobză, care aveau strunele din fire de cablu telefonic. În afară de astea, la compania lui Ghinea era un acordeon şi nişte muzicuțe de gură pe care le uitaseră nemții în graba lor, când cu alarma de la Corkmaz. La Mălcică mai erau două chitare ruseşti tot rămase de la alarmă. Sublocotenentul Nicolau de la compania 7 era un gurist (solist) foarte bun şi de aceea i

s-a încredințat lui conducerea orchestrei. Când era în linia I, toți artiștii se duceau la el, iar când era în rezervă se adunau la școală. În primele zile de repetiție am trecut și eu să văd ce iese dar când am văzut că fiecare cânta în legea lui și nu iese decât o zbârnâială, i-am spus lui Nicolau să-i lase în pace, dar el a spus să am răbdare și la urmă o să văd eu ce iese din asta. I-am lăsat în pace. Mai târziu nu știu cine mi-a spus că au găsit și toba de la primărie, apoi că s-a mai construit și un contrabas tot din placaj.

Pe la începutul lunii iunie rușii au început să bombardeze din ce în ce mai serios cu artileria și într-o zi au omorât pe sergentul Nică. O schijă i-a intrat în ceafă și s-a chinuit o oră până a murit. Am dat ordin să achite și de la ei un observator și chiar eu am urmărit cum a căzut din pom de-a berbeleacul printre crengi. Într-o după-amiază când jucam volei, căci ne făcusem un teren în spatele observatorului, o bombă a căzut la 20 de metri dar ne-am culcat și nu ne-a făcut nimic. În drum spre cantonament am auzit un țiuit la picioare, puțin praf și m-am trezit fără toc la cizmă.

Am hotărât ca chiar de a doua zi să se facă șanțuri și circulația să nu se mai facă decât prin șanțurile de comunicație. În cantonamente să se facă adăposturi. Pe la jumătatea lui iunie erau niște călduri ca la tropice. Și de aceea m-am gândit să trecem la construirea dușurilor. Butoaie goale aveam câteva sute. Atelierul de tâmplărie ne-a făcut niște canele, iar cel de fierărie tinichele găurite. Unele dușuri aveau și rogojini, altele câte o bucată de împrejmuire cu gard de stuf, iar altele nu aveau nimic. De dimineață se căra apă și se umpleau butoaiele de la dușuri și pe la ora 18.30 după masă era o plăcere să intri sub duș. Chiar companiile din prima linie și-au construit băile lor. Al meu era cel mai confortabil, aveam rogojini de jur-împrejur și-l puteam manevra singur. Celelalte însă trebuiau să aibă unul care le manevra. Se mai întâmpla ca chiar când erau sub duș în costumul lui Adam să înceapă bombardamentul și atunci o întindeau în pielea goală la adăpost.

Se mai luase un obicei care apoi a intrat în tradiție: la 21 mai Costică Ursache își serba onomastica și, după un consiliu ținut cu ofițerii lui, a hotărât să dea o masă la care să ia parte comandanții de companii, cel de batalion, doctorul, iar de la companiile din rezervă și

ofiţerii subalterni. A făcut el un borş de găină, friptură de găină şi de purcel, plăcintă cu brânză şi cu mere. Ca aperitive nu ştiu de unde avea o sticlă de tescovină şi pastramă făcută de măcelarul lui Ghinea. Vinul era la discreţie. A fost o masă foarte reuşită şi mai cu seamă un bun prilej de a ne cunoaşte şi de a ne uni şi mai mult. La o săptămână am fost invitaţi de către Mălcică. El ne-a oferit nişte sardele pe care le mai păstrase de la Agiaska, ouă umplute, supă şi rasol cu usturoi, friptură şi înghețată. A trimis pe plutonierul lui la Cazaci şi a cumpărat vreo 20 de pui mici, a trimis la intendenţa diviziei un butoiaş cu vin şi a luat în schimb două sticle de ţuică şi un kilogram de cafea. Cred că tot de acolo a făcut rost de vreun kilogram de zahăr cu vanilie. Aşa că duminică la prânz, când ne-am dus în livadă sub nuc, unde aranjase el masa, în afară de adăpostul încăpător săpat în apropiere, în care era făcută legătura telefonică şi harta cu carouri, mai era o groapă plină cu jar. Puii curăţaţi şi aşezaţi pe farfurie de bostan cu ţepuşile înfipte în ei şi o cratiţă cu unt cu un pămătuf aşteptau gata pregătite. În timp ce noi ne luam aperitivele, puii se frigeau în faţa noastră, scoţând un miros ce întrecea şi pe cel mai fin parfum.

Colonelul care aflase de agapele noastre săptămânale, m-a întrebat cu câteva zile înainte dacă nu-l invităm şi pe el, iar eu i-am spus că îl aşteptăm cu plăcere oricând doreşte să vină. Nu credeam că o să vină şi de aceea nici nu am spus nimănui. De aceea am rămas şi eu oarecum surprins când l-am văzut sosind împreună cu generalul. „Ne-a spus de la Batalion unde sunteţi, dar chiar dacă nu ne spunea tot vă nimeream după miros". Au dat mâna cu toţi, şi-au exprimat admiraţia în faţa spectacolului cu puii care erau învârtiţi uşurel deasupra jarului, apoi s-au uitat la cealaltă groapă unde era o măsuţă cu harta caroiată şi cu telefonul. „Dar cu astea ce este aici?" „Astea sunt aşezate aici ca să ne amintească situaţia în care ne găsim în cazul că spectacolul de dincoace ne-ar face s-o uităm". „Vreau să văd şi eu" „Poftiţi". „Ce este cu carourile?" Îi explic şi rămâne încântat. „Cu cine e legat telefonul?" „Cu centrala şi prin ea cu toate unităţile mele, cu artileria, cu regimentul şi cu Divizia". „Pot vorbi?" „Desigur". Şi sună. Centralistul răspunde imediat: „Cine e? „Spuneţi unu" îi spun eu. „Unu" spune generalul. „Să trăiţi, totul în regulă".

Am trecut apoi la aperitive. Era ţuică, măsline, nu ştiu de unde le-a scos Toderiţă, eterna pastramă, sardele, apoi câte un pui cu usturoi verde pentru fiecare, vin, strudel cu nuci, cafea şi îngheţată de vanilie. A fost una din cele mai reuşite mese la care am luat parte. A avut însă şi Nicolau partea lui. Chiar de la începutul mesei vedeam că tot vrea să-mi spună ceva. M-am dus la el şi m-a întrebat dacă îi dau voie să-şi adune orchestra care e peste drum şi aşteaptă ordine. „Ascultă, mă Grigore, dacă eram singuri nu era nici o nenorocire de ne facem de râs. Dar aşa?" „Pe răspunderea mea, Domnule Maior". „Ce vrea sub-locotenentul?", mă întreabă generalul. „Avem o orchestră care şi-a confecţionat singură instrumentele". „Să vină". Şi a venit. Erau două formaţii: una de jazz cu viorile, acordeonul şi toba primăriei. Alta era o orchestră de cameră cu aceleaşi instrumente, mai puţin toba, la care se mai adăuga ţambalul, cobza şi contrabasul. Cele două muzicuţe cântau singure piese din folclor.

S-a cântat, *La Crimeea peste mare, Agarici, Zaraza, Dacă-n douăzeci de toamne, Paloma, Valurile Dunării* şi altele pe care nu le mai ştiu. A fost un succes strălucit şi a trebuit să promit că voi ceda această orchestră faimoasă când prezenţa ei va fi necesară în vreo ocazie asemănătoare la Regiment sau la Divizie. Nicolau jubila. Toderiţă jubila şi el, iar eu nu aveam nici un motiv care să mă împiedice să jubilez şi eu!

Către sfârşitul mesei, Generalul a ţinut un discurs în care a arătat cât este de fericit că a avut ocazia să vină în mijlocul nostru şi într-o ocazie ca asta. Că e mândru că are sub comanda lui aşa o unitate. De altfel, din clipa în care ne-a văzut încolonaţi şi defilând pe podul de la Corkmaz şi-a dat seama că Batalionul II din Regimentul 12 este o unitate de bază şi bravura pe care am arătat-o acolo în Vinerea Paştelui l-a încredinţat că nu s-a înşelat în aprecierea lui. Ne mulţumeşte pentru cele câteva ceasuri plăcute pe care le-a petrecut în mijlocul nostru. Şi-a luat rămas bun de la noi după ce l-am încredinţat că ne vom face datoria oriunde vom fi puşi. La plecare orchestra a atacat un marş. De astă dată toate cele trei ansambluri, inclusiv cei doi folclorişti cu muzicuţele. Ca unul care nu sunt specialist în muzică, am avut impresia că nu e chiar o armonie perfectă între diversitatea

instrumentelor, dar cine mai dădea atenție la astfel de amănunte într-o asemenea ocazie?

La câteva zile după cele arătate, am primit un ordin prin care mi se comunica trecerea sub comanda mea a companiei 5-a din Regimentul 10 Vânători. Apoi s-a şi prezentat locotenentul Iacob, comandantul ei. Această companie era în stânga mea şi ocupa un sector la sud de Purcari. Cum poziția ei făcea parte din sistemul meu de apărare, a fost trecută sub comanda mea. Am trecut prin poziția ocupată de ei, mi-a plăcut cum este organizată, a trebuit oarecare modificări şi acestea referitoare numai la crearea unei mai bune legături. De altfel, şi locotenentul Iacob, comandantul companiei, e un ofițer bun şi priceput, s-a împrietenit imediat cu comandanții mei de companie, apoi soldații mei cu ai lui şi în foarte puțin timp nu mai era nici o diferență între noi şi vânători. Cu ocazia aceasta, a trebuit să completăm hârtiile şi să facem noi carouri pentru ei. Carourile lor le-am botezat cu litere, ca să nu mai stricăm numărătoarea.

Tocmai când terminasem treaba, inclusiv tragerile de reglare în fața companiei de vânători, am primit ordinul de la Divizie să trecem la împărțirea sectorului pe carouri. Iacob m-a întrebat de unde am ştiut eu că Divizia va da acest ordin şi cum am putut anticipa. I-am explicat că eu îl aplic de la început şi Divizia l-a însuşit de la mine.

Într-o zi a venit un sergent de la compania 8-a şi mi-a spus că o căruță germană încarcă din sat uşi şi ferestre pe care le scoate de la case. Am trimis o patrulă să-i aducă la mine. Era un furgon plin cu uşi şi ferestre, comandat de un subofițer neamț, cu doi soldați. Am întrebat pe neamț cu ce drept devastează casele din sectorul meu. Mi-a răspuns obraznic că armata germană are sector peste tot. I-am dat ordin să ducă imediat toate uşile şi ferestrele de unde le-a luat şi să le pună la loc. Mi-a răspuns că el are ordin de la ofițerul lui să-i ducă uşile şi ferestrele la Caplani şi că va executa acest ordin. Am chemat doi soldați, l-au dezarmat, ia-u dat zece centuri la spate. Apoi am trimis doi caporali cu cei doi nemți ca să-i supravegheze spre a pune uşile şi ferestrele la loc. Dacă în două ceasuri nu se prezintă la mine să-mi raporteze de executare, subofițerul, la ora 12.30 va fi împuşcat. Pe subofițer l-am închis şi i-am pus o santinelă la uşă. Peste o oră şi

jumătate cei doi nemți şi cu caporalii mei s-au prezentat la mine raportând că toate uşile şi ferestrele sunt puse la loc. I-am dat drumul neamțului şi i-am spus că dacă-l mai prind prin sat îl împuşc imediat. A plecat şi nu l-am mai văzut, dar peste două zile au apărut alții: era o căruță cu doi nemți şi alți doi călări. Ăştia căutau grăunțe. Căruța era la o poartă, cei doi cai înşeuați erau legați, iar toți patru nemți încărcau porumb în saci. Patrula mea le-a luat caii înşeuați, i-a încălecat, apoi i-a somat pe nemți să se prezinte la comandament. Nemții au spus că să o ia patrula înainte că ei vin cu căruța. S-au urcat toți patru în căruță, au mers un timp după patrulă, apoi au cotit şi duşi au fost. Ai mei au râs de ei şi i-au lăsat să se ducă. Am crezut că vor veni după cai, dar n-au mai venit aşa că numărul cailor s-a mai mărit cu doi. De atunci nu şi-au mai făcut apariția. Au venit însă alții, s-au prezentat la mine şi mi-au cerut să le dau porumb pentru cai sau grâu pentru pâine şi le-am dat, căci aveam de unde, dar nu am permis nici la ai noştri, nici lor să devasteze casele.

M-a întristat nespus de mult când mi-a comunicat Ursache că observatorul lui din insulă a fost împuşcat în cap şi omorât pe loc. Am dat ordin ca în aceeaşi zi să fie atins şi un observator rus şi lucrul s-a executat. A doua zi din nou mi-a raportat Ursache că a fost omorât observatorul în acelaşi loc şi tot lovit în cap. Am luat măsuri ca să fie achitat şi un bolşevic, dar aceasta nu era o soluție, de aceea era încă noapte când eram la Ursache echipat cu o lunetă de artilerie. M-am aşezat chir pe malul Nistrului, iar în locul observatorului am aşezat un manechin, cu casca pe cap. Când s-a luminat a bine de ziuă, nu am auzit, nici nu am văzut nimic, dar am avut impresia la un moment dat că acum se pregăteşte ceva şi că foarte curând voi reuşi să dezleg misterul ce învăluia moartea celor doi observatori. Într-adevăr, aud deodată o împuşcătură foarte apropiată şi văd prin lunetă un fir subțire de fum ce iese chiar din malul opus al Nistrului iar manechinul abia sprijinit cade cu casca găurită. Misterul era dezlegat. Deşi în față terenul era complet gol, ruşii săpaseră o galerie pe sub pământ, până la malul Nistrului, aici făcuseră o gaură mică în mal, pe unde trăgea un lunetist. I-am spus lui Ursache că nu facă nimic altceva decât să-mi aşeze două mitraliere la cotul Nistrului de unde se putea trage perfect

la un tufiş, unde eram sigur că trebuia să fie intrarea în tunel. Ţigănescu a adus noaptea pe braţe tunul tot rusesc şi l-a aşezat unde stătusem eu cu luneta. Am ochit acolo unde văzusem eu de dimineaţă firicelul de fum ieşind din mal. Apoi am aranjat din nou manechinul. Dimineaţa totul era pregătit şi piesa a început normal. Mitralierele de la cotitură ne-au anunţat telefonic, era în zori, că parcă ar fi zărit trei ruşi dispărând în tufiş. Îi comunicasem de altfel ce are de făcut, aşa că acum aşteptăm să se lumineze. Ţigănescu avea încă un proiectil pe care să-l tragă într-o secundă după primul. Piesa s-a desfăşurat exact ca ieri, cu deosebirea că nu am mai apucat a vedea firicelul de fum, căci în loc de asta era acum o gaură mare în mal şi un rus sau doi ne făceau ceva cu mâinile şi picioarele. Peste o jumătate de minut am auzit şi ţăcănitul mitralierei de la cotitură. Au intrat trei ruşi, nu a mai ieşit decât unul, dar şi acela nu a apucat a face mai mult de trei paşi.

Am dat ordin lui Ţigănescu să-şi ia bagajele şi s-o întindă, iar lui Ursache să se pregătească spre a primi un bombardament serios pe care îl prevăd peste o jumătate de ceas.

Prevederile mele s-au realizat şi au fost chiar depăşite, căci nu l-a bombardat numai pe Ursache, dar au tras în tot satul ca nebunii, dar n-au făcut decât să-şi cheltuiască fără nici un rost muniţia, căci n-au făcut nici o ispravă. Cred că printre cei trei îngeraşi de dimineaţă trebuie să fi fost şi un ofiţer. Asta ar fi explicaţia că s-au supărat aşa de rău pe noi.

Într-o seară stăteam pe băncuţă la poartă, când am văzut o căruţă de la compania 6-a plină de praf, venind de la Caplani. Pe scândura din faţă stăteau doi soldaţi, iar coşul căruţei era acoperit cu foi de cort, dar se vedea urma a două corpuri omeneşti. „Unde aţi fost, mă?" „Să trăiţi dom. Maior, la Caplani". „Ce aţi căutat acolo?" „Ne-a trimis domnul sublocotenent Mureşanu să ducem o icoană lui Domn General" „Şi ce-aţi adus acolo?" „Să-i spuneţi lui domnul sublocotenent că pentru icoane nu-i nevoie de doi ostaşi cu căruţă şi doi cai. Treaba asta o poate face un singur om călare. Mână". „Să trăiţi, domn Maior". Şi-au luat-o din loc cu cele două icoane! În noaptea asta dacă nu o fi vreun atac, cei doi subordonaţi ai lui Mălcică au la ce se închina!"

M-am gândit că în asemenea ocazii e preferabil să nu fiu nici prea exigent, nici prea tolerant, căci dacă eu nu mai sunt chiar aşa de tânăr, înţeleg pe cei cu mai puţini ani, dar nici nu pot tolera pe faţă acest lucru, căci s-ar umple satul de icoane şi atunci e sigur că ar suferi disciplina. Ofiţerii ştiu că eu cunosc adevărata situaţie pe care nici nu o încurajez, nici nu o interzic, şi de aceea nici ei nu abuzează.

Au început muştele şi ţânţarii, şi de aceea m-am dus la Mălcică să-mi arate şi mie patul lui cu plasă. Mureşanu făcea exerciţii cu brandiştii. M-a salutat şi s-a înroşit. „Ia spune, mă Niculae, i-am spus lui Mălcică, am impresia că Mureşanu al tău e cam palid. N-o fi cumva bolnav?" „Nu e, domnule Maior, are o damă desculţă pe care şi-a adus-o de la Caplani aseară". „Păi de ce e desculţă?" „ Ca să fie mai sprintenă la fugă! Cele încălţate nu prea au curajul să vină în prima linie. Ieri m-a rugat Mureşanu să-i dau o căruţă să se ducă la Caplani şi la înapoiere s-a întâlnit cu Dvs. Mi-a spus Mureşanu când le-a văzut că erau moarte de frică, să nu cumva să le descoperiţi şi să le împuşcaţi, aşa că se umeziseră dedesubt, că era mai mare jalea. S-a dus dracului toată poezia!".

Cunoştinţele mele în ceea ce priveşte aruncătoarele de 120 mm n-aş putea spune că erau complete. Ştiam e drept principiile de întrebuinţare, eficacitatea lor şi alte amănunte, încă nu eram în clar asupra instruirii oamenilor şi a altor lucruri referitoare la bucătăria lor. Cum comandantul lor era căpitanul Gănescu Aurelian, care-mi fusese elev la şcoala specială, m-am dus la el să mă înveţe meseria de brandist. Se cam mirau sergenţii lui că eu învăţam de la ei, dar s-au convins şi ei că sunt uşor de cap. Tot ducându-mă pe la ei, stăteau în capul satului spre Caplani într-o vale, am văzut într-o seară un felinar făcut dintr-un bostănel în care era săpat chipul unui om. Când se aprindea o lumânare era luminat chipul omului, căci în bostan erau săpaţi ochii, sprâncenele, nasul şi gura unui om. Era foarte amuzant şi le-am spus să-mi facă şi mie unul.

Având posibilitatea să observăm sectorul la ruşi, le mai făceam câte o figură, de aceea acum nu se mai mişcau decât noaptea. Aş fi avut mare nevoie de un prizonier şi-mi făceam o sumedenie de planuri pentru a-l obţine, dar nici unul nu mi se părea destul de potrivit. Toată

greutatea era că eram separați de Nistru care avea adâncimi între 3 şi 5 m. Aveam înotători buni, dar nu erau şi şmecheri. În cele din urmă am ajuns la concluzia că am nevoie de două elemente care ar putea să fie diferite: unul să ştie să înoate şi altul să fie isteț, hotărât şi puternic. Aşa am ajuns să întocmesc un plan care mi s-a părut realizabil. În sectorul meu, Nistrul făcea trei cotituri mari: două din ele intrau adânc înspre ruşi, iar cea de la mijloc era ca un cui intrând spre mine. Aici de altfel se găsea şi dispensarul pe care-l smulsesem din mâinile lor. Eram sigur că aici trebuia să se găsească un observator de al lor şi de aceea doi oameni nu aveau altă treabă decât să-mi supravegheze pe rând acest punct. După două zile am aflat că erau doi ruşi şi probabil au telefon instalat într-o groapă, lângă un tufiş. Descoperirea s-a datorat unei întâmplări: tufişul nu era natural şi ruşii au uitat să-l schimbe, aşa că într-o zi era vestejit, iar a doua zi nu.

Planul meu era ca să fac o plută pusă pe două copăi, această plută legată cu un cablu lung la un capăt şi mai scurt la celălalt. Badea care înota ca un peşte urma să ia cablul şi să treacă la vreo două sute de metri mai sus de observatorul lor. După ce ajungea acolo, să tragă de cablu pluta, în care se afla Iosipescu care înota ca toporul. Iosipescu şi Badea băteau în pământ un stâlp, în jurul căruia treceau cablul cel lung, apoi Badea se întorcea înot cu cablul. La malul nostru rămăsese capătul mai scurt. În felul acesta, când se trăgea de la malul nostru de cablul scurt şi se elibera cel lung de pe bobină, pluta venea spre malul nostru, iar când se trăgea de cablul lung şi se elibera cel scurt, pluta se ducea spre malul lor. Pentru ca să bată bine parul pe insula ocupată de ei am făcut un mai de lemn învelit în cârpe şi am învelit de asemenea în cârpe capul parului. Două mitraliere ruseşti de la noi urmau să tragă foc continuu fiecare pe rând câte o bandă. În felul acesta îi induceam în eroare mai bine, căci este ştiut că era mare deosebire între focul mitralierelor noastre şi ale lor. Această operațiune nu am avut posibilitatea s-o regizez, adică să trec la execuție după câteva repetiții, de aceea am pregătit-o mai mult teoretic.

Iosipescu avea asupra lui numai două grenade şi un cleşte de tăiat cablu. El urma ca după trecere să traverseze peninsula spre a găsi cablul telefonic rus pe care să-l taie, apoi să stea mai departe. Dacă vine un singur rus, să-l lege, îl atacă; dacă vin doi, nu face nimic şi se

retrage la plută, smuceşte de cablu şi e adus pe malul nostru. În acest timp se trag focuri rare la Iacob şi cu arme româneşti şi cu ruseşti. Operaţiunea trebuia făcută mai devreme căci s-ar putea ca ruşii să observe după un ceas sau două că nu mai au legătură telefonică. La ora 12 a trecut Badea, iar Iosipescu s-a instalat în plută. La ora 12.20 pluta a început să alunece spre malul rusesc, iar la 12.35 s-a oprit, iar cele două mitraliere au început să tragă. La 12.40 am simţit o nouă smuncitură care ne anunţa că parul e fixat. Îndată după asta a sosit Badea înot înapoi. Timpul a început să treacă din ce în ce mai greu. S-a făcut 1.30, 2, 2.15 şi nu se auzea nici un zgomot. Abia la 2.30 s-a simţit smuncitura şi am început a trage de cablul scurt. Când pluta a ajuns la 10 m am văzut că sunt doi inşi. Iosipescu a debarcat ducând după el un rus. La început am avut impresia că l-a omorât, dar nu era decât ameţit. „L-am mângâiat părinteşte pe după urechi ca pe pisici" ne-a spus Iosipescu. Apoi mi-a cerut voie să-l aducă şi pe celălalt. Va dura mai puţin de o jumătate de oră toată operaţia căci acum i-a dibăcit şi merge la sigur. A plecat din nou şi într-adevăr când mijea de ziuă a venit şi cu celălalt, precum şi cu telefonul şi un pistol mitralieră.

A doua zi am aflat că aveam în faţă două batalioane. Comandant la ambele era căpitanul Stomenko, numai de două săptămâni căci titularul, maiorul Liseunov a fost rănit de o schijă şi evacuat, că artileria lor e la Kucloje şi Pisarscoe. Nu ştiau precis câte tunuri au dar că trebuie să fie 8-9 bucăţi în cele două amplasamente. A mai auzit vorbă că vor ataca în stânga noastră peste câteva zile, căci noaptea circulă căruţe cu stâlpi şi lemnărie care se depozitează acolo. Cu mâncarea o duc foarte prost. Se aduce mei şi crupe de porumb de la Iasca. Cu asta se face caşa, dar slănina e râncedă. Li s-a promis că dacă vor reuşi să treacă Nistrul dincoace vor primi pâine albă şi friptură de porc, precum şi vin cât vor putea să bea. Natural toate astea le-au spus după ce au mâncat bine şi au băut câte o cană de vin. Ei nu au ştiut că i-am adus pe amândoi şi au rămas foarte surprinşi când s-au întâlnit după ce spuseseră amândoi acelaşi lucru.

Am socotit că înainte de ai trimite la Regiment ar fi bine să le mai iau un interogator public, la care să asiste delegaţi de la toate companiile spre a-şi da seama de mizeria în care trăiesc ruşii din faţa

lor. Aceşti delegaţi vor povesti tuturor ce au auzit, le vor mai spune cum am pus mâna pe ei şi toate astea nu vor influenţa decât în bine asupra tuturor.

Seara i-am trimis în prima linie cu un megafon şi le-am spus să povestească numai cum au fost primiţi şi ce au mâncat la noi. Cum era de aşteptat, a început o răpăială de arme automate care a ţinut o oră şi jumătate, dar nu au avut alt profit, decât că şi-au stricat muniţia. Ca să nu se observe nimic, am început a verifica tirul artileriei şi brandurilor de 120 prin trageri de reglare în tot sectorul. Eu urmăream de la observator cum cădeau loviturile în pătratele pe care le indicam telefonic. În eventualitatea că un bombardament masiv mi-ar rupe firele telefonice, am întocmit şi un cod de semnale cu rachete. Acum să poftească domnii ruşi să atace şi vor fi bine primiţi.

Nu s-au lăsat prea mult aşteptaţi, căci încă nu trecuse săptămâna de la luarea prizonierilor, că într-o noapte pe la ora 1 primim un telefon de la Ursache că se aud mişcări şi zgomote suspecte în faţa lui. Am înştiinţat pe Gănescu şi pe Georgescu, împărţindu-le pătratele şi spunându-le să fie gata. Pe la 1.30 Ursache mă anunţă din nou că e sigur că ruşii vor încerca o trecere. Am socotit că nu mai aveam ce aştepta şi am comunicat artileriei şi brandurilor să înceapă fiecare câte 30 lovituri. În 10 minute totul se terminase, iar Ursache mi-a raportat că desigur ruşii şi-au mutat gândul căci trag aiurea cu trasoare în sus, se aud vaiete şi înjurături, pe firul apei plutesc lemne, că la el e lumină ca ziua, dar ruşi nu se mai văd. Au consumat multe rachete. De altfel acest lucru îl vedeam şi eu de la mine. Aşadar, au avut dreptate prizonierii: ruşii ăştia nu se lasă de bancuri! Ei vor fi crezând că noi suntem beţi de atâta vin, căruia ei îi duc dorul.

A doua zi m-am dus la Gănescu să le mulţumesc brandiştilor şi am văzut din nou lampioanele lor de dovleac şi am cerut unul să văd cum e făcut: era un dovleac din care se mănâncă, însă mai mare, aşa cât un cap de copil. I se făcuse un capac pe la coadă şi pe aici se scosese miezul, rămânând numai o coajă cam de 1 cm grosime. În această coajă se săpase găuri pentru sprâncene, ochi, nas şi gură. Seara se aprindea o lumânare şi aceasta lumina numai părţile scobite, aşa că părea un om, iar unde trebuia să fie ceafa, era scobit aşa că dovleacul

se prezenta ca un cap cu două fețe şi vântul nu-l stingea. Cum Gănescu era mare desenator mi-a venit ideea să fac şi eu un lampion identic, însă de mari proporții: anume în loc de dovleac să iau un butoi de 100 vedre şi în loc de lumânare să pun o lampă de vânt fixată înăuntru. Acest butoi fixat pe două tălpici de scânduri ca să nu se învârtească să-i dau drumul pe Nistru. Ce mai distracție ar fi! I-am spus ideea lui Gănescu şi el a rămas entuziasmat. Se va ocupa el şi cu Țigănescu, care are şi atelierul de tâmplărie, cu pregătirile. Au început ei pregătirile chiar a doua zi, dar pe mine nu m-au chemat decât peste câteva zile să le văd isprava.

Butoiul era vopsit pe dinafară în alb, iar pe dinăuntru în roşu. Pe două părți erau scobite mutra lui Stalin cu mustață. A trebuit multă muncă pentru că cercurile au trebuit scoase şi înlocuite cu bucăți de tablă care să țină doagele scobite, căci numai în cercurile de la capete nu se putea ține tot butoiul care era destul de greu. Înăuntrul butoiului era un postament pe care să stea lampa. Tălpicile erau făcute mai largi ca o parte din butoi să se afunde în apă şi astfel să aibă mai multă stabilitate. Toate experiențele se făcuseră într-o cadă mare care fusese umplută cu apă la fântână. Seara, pe întuneric, era într-adevăr impresionant butoiul alb, iar mutra lui Stalin apărând roşie din cauza fondului roşu al interiorului. E drept că figura lui Stalin era numai cu aproximație reuşită, dar oricum noaptea în linia I când vezi aşa ceva plutind pe Nistru şi nu ştii despre ce e vorba, nu cred că eşti din cale afară de amuzat, mai cu seamă când acum câteva zile ai mâncat şi o trânteală serioasă.

S-a dus vorba în tot batalionul despre lampion, şi veneau şi cei din prima linie să-l vadă. M-am gândit întâi să-i dau drumul imediat, dar apoi mi-am dat seama că de la mine butoiul intră la Georgescu Teodor, comandatul Batalionului III, apoi în sectorul lui 25 Infanterie şi aşa mai departe până la liman, de aceea am scris lui Georgescu o scrisoare rugându-l ca şi el să-i anunțe pe vecinii din dreapta care la rândul lor să facă acelaşi lucru mai departe. Georgescu s-a conformat, apoi a venit la mine să vadă şi el lampionul înainte de lansare. Când l-a văzut râdea şi scuipa cum e obiceiul lui, de nu s-a mai oprit decât când

a venit nişte vin alb ca undelemnul, din care şi-a luat şi el un butoiaş de 15 kg pe cal la plecare.

Mai rămânea acum lansarea. Operaţia s-a executat într-o tufă de sălcii. Butoiul învelit în foi de cort cu lampa aprinsă a fost adus. S-au pus pe apă tălpicile, s-a aşezat butoiul. O prăjină lungă de vreo 5 m de care se legaseră foile de cort, trebuia să împingă butoiul până la curentul apei când se desprindeau şi foile de cort agăţate de prăjini. De aici încolo butoiul rămânând stăpân pe soarta lui. Toate aceste amănunte trebuiau executate cu cea mai mare precizie şi iuţeală, căci altfel oamenii care îl lansau erau expuşi gloanţelor de pe malul celălalt. Eu eram în turnul bisericii la observator. Nu puteam vedea însă butoiul, pentru că Nistrul făcea o cotitură acolo, dar am auzit deodată o răpăială în stânga, care creştea din ce în ce, apoi am văzut şi lumina lampionului palidă, căci de la mine nu se distingea figura celebră. Această lumină înainta cu iuţeala curentului apei, impasibilă, ondulându-se după valurile apei, în timp ce focăria de la ruşi devenea pe fiecare minut mai intensă şi se întindea pe măsură ce butoiul înainta. Nu se mai auzea nici în cer, nici în pământ, căci era un foc cu toate armele de infanterie la început, apoi s-a completat şi prin bombardament de artilerie, în timp ce butoiul îşi vedea de drumul lui, însă chiar dacă-l ciuruiau cu gloanţe tot nu-l puteau scufunda. I-a trebuit butoiului timp de 45 de minute ca să străbată sectorul nostru, apoi a intrat la Geogescu şi de la el mai departe la 25 Infanterie până la podul de la Corkmaz unde s-a agăţat o tălpică de piciorul podului, dar între timp se făcuse ziuă. Dacă distrugeam eu podul când trebuia, acum butoiul meu ar fi mers până în Liman şi poate chiar la Mare. În noaptea asta sunt sigur că ruşii au consumat vagoane cu muniţie, iar noi ne-am distrat ca niciodată.

A doua zi colonelul aflase şi când i-am raportat, a zâmbit, dar aşa cum ar zâmbi unul cu gura altuia. Mi-a spus că asemenea lucruri nu au valoare tactică, părerea mea este însă că buna dispoziţie şi spiritul combativ al unei unităţi nu se menţine numai cu şezătorile pe care le facem duminica. Un soldat are cu atât mai multă încredere în forţele lui, cu cât vede inamicul în situaţie inferioară şi cea mai bună distracţie a lui este când reuşeşte să-l păcălească şi să-şi bată joc de el.

Generalul la rândul lui a spus că această distracție l-a surprins, căci l-am obișnuit numai cu acte de bravură și de curaj. Am tăcut. La ce să-mi mai bat gura de pomană spre a-i convinge că asemenea copilării sunt aproape tot atât de necesare ca și cei doi prizonieri. Eu personal sunt convins că am făcut bine, cu toate că a doua zi rușii au bombardat cu furie satul ,au aprins trei case, între care și popota ofițerilor, iar o schijă mai mare a spart butoiul cu apă de la unul din dușurile companiei 5. Când s-a terminat bombardamentul, a venit de la Caplani și proprietarul casei în care stau eu. E un om de vreo 50 de ani, cu mustăți albe și foarte cumsecade. Când a văzut că toată gospodăria lui este așa cum a lăsat-o nu știa bietul bătrân cum să-mi mai mulțumească. Împreună cu fata lui pe care o cheamă Daria, și-a umplut doi saci cu porumb și unul cu grâu din pod, căci terminase „pâinea" cum spun ei la cereale. A dezgropat din pivniță un butoi cu tescovină, zicea el că are 16 ani, de când s-a născut Daria. Am băut cu bătrânul, apoi la plecare a vrut să-mi lase și mie, dar am refuzat. Pe seară când nu mai era nici un pericol, i-am dat drumul să plece. La câteva zile au mai venit și alții în sat. Unora le arsese casele și aceștia erau tare supărați. Acestora am dat ordin să li se dea cereale de la casele rămase, care aveau mai multe, așa că plecau și ei mai mulțumiți.

Pe la începutul lunii iunie, am fost chemat la Regiment, unde colonelul mi-a arătat două corespondențe: în una, mi se comunica mutarea la Statul Major al Diviziei 4 Munte, iar în alta Corpul 29 German întrebau de numele comandantului român de la Olănești, care a lovit pe un subofițer german. Ofițerul urma să fie trimis în fața curții marțiale germane. Prima chestiune a fost soluționată în sensul că ofițerul, adică eu, nu am înlocuitor, de aceea Divizia 4 să trimită în locul meu un maior. A doua: s-a comunicat Corpului German numele meu. Această comunicare era însoțită de un dosar întocmit ad hoc, în care se constată că subofițerul german a devastat satul, și l-a insultat pe Comandantul sectorului când acesta a dat ordin ca lucrurile furate să fie puse la loc.

Mi-a mai spus colonelul că începând de la 17 iulie pleacă prima serie de ofițeri în concediu, și că dacă vreau, eu aș putea pleca. A

rămas că voi pleca cu prima serie, urmând să fiu înlocuit de căpitan Mălcică.

Când am ieşit de la Regiment, am văzut un mare număr de Olăneşteni evacuaţi aici, care mi-au făcut o manifestare de simpatie, că am avut grijă de agoniseala lor şi nu am dat voie să le fie devastate casele.

Satul Caplani e mai mic, mai urât şi mai murdar ca Olăneştii. Pe la noi cireşele sunt coapte de mult. Cu toate că satul nu e locuit decât de noi, este cu mult mai curat şi e plin de flori. La mine şi în adăpost şi în cameră am în fiecare zi flori proaspete în glastre. Cei de la compania 5 mi-au trimis un coş cu căpşuni, iar compania 6 a început să scoată mierea de la stupi. Am primit de la ei un castron cu faguri şi un borcan de vreo 5 kg cu miere. La aruncătoarele lui Ciocan este un stupar de meserie, care se ocupă numai de stupi. Ramele pline le-a scos, le-a pus la centrifugat şi ne-am îndulcit cu toţii. Se fac schimburi între companii: un borcan de miere de la 6-a e plătit cu trei coşuri de cireşe de către a 7-a sau cu patru coşuri de prune de la a 8-a. Căpşuni sunt mai puţine, căci am neglijat să ne ocupăm de ele. Zarzavaturi însă dăm gratuit Batalionului III şi Regimentului, căci fiecare cantonament are salată verde, ceapă, usturoi, castraveţi şi roşii mai multe decât poate consuma. Iacob de la 10 Vânători, care acum e şi el dorobanţ de-al nostru, este singurul care nu are zarzavaturi, dar are într-o livadă cele mai bune cireşe. Sunt albe şi mari ca prunele. El dă cireşe pentru zarzavat şi pentru miere de albine, mie îmi trimite gratuit zilnic!

Toate ar fi cum nu se poate mai frumoase, dacă nu ar fi ţânţarii. Am mulţi soldaţi bolnavi de friguri, aşa că Doctorul meu e tot timpul pe drumuri: când la divizie după atebrină, când pe la companiile din prima linie să facă injecţii la cei mai grav bolnavi. I-am dat un cal din cei lăsaţi de nemţi ca să meargă mai repede, dar el preferă să meargă pe jos sau în căruţă. Ţigănescu i-a oferit o şaretă uşoară cu două locuri şi numai cu ea merge acum. Plutonierul sanitar Stoica, un băiat foarte priceput, se ocupă şi el cu multă tragere de inimă de starea sanitară a oamenilor.

Eu mi-am făcut rost de o perdea, pe care am transformat-o în plasă de ţânţari la pat, dar câte un ţânţar se mai strecoară prin ea şi-mi

bâzâie pe la urechi. În general noaptea dorm foarte puțin căci rușii încearcă mereu să treacă Nistrul, dar mereu sunt descoperiți și respinși cu pierderi.

Mesele duminicale se succed cu multă regularitate și sunt din ce în ce mai pretențioase. Un cofetar de la Ghinea e mare meșter în prăjituri și înghețate. Mi-a plăcut în special înghețata de cireșe amare. La una din mese a luat parte și șeful de la Brigadă. A fost destul să-l văd că apare, ca să-mi piară pofta de mâncare. Un om de 55 de ani, chel, care-și adună părul de la ceafă ca să-și ascundă creștetul ca un ou, care-și cănește mustața și care nu vorbește decât de femei îmi repugnă. Aversiunea mi-a crescut de când am aflat că trimite lăzi cu covoare și pielicele de miel la București. El își dă seama că nu mă prăpădesc cu dragostea după el și de aceea a încercat să-mi facă neplăceri, în special cerându-mi o serie de situații care nu au nici un rost. Nu i le-am trimis și mi-a făcut observații, iar eu i-am răspuns obraznic, spunându-i că eu comand unitatea în prima linie, nu sunt furier sau statistician, că toate situațiile de care are nevoie să le ceară de la Regiment, care are personalul necesar pentru întocmirea lor.

În stânga sectorului meu sunt niște stive mari de lemne pe malul drept al Nistrului, dar așezate în așa fel că îmi ascunde apa pe o distanță de 25-30 m. Am avut impresia odată când eram la observator că au trecut câțiva ruși de partea asta și am deschis foc cu brandurile lui Ciocan. De atunci am dat consemn observatorilor să fie foarte atenți acolo. Ca să am certitudinea că nu voi fi surprins, am trimis într-o seară doi soldați să-mi întindă un cablu subțire de care am atârnat niște cutii de conserve transformate în clopote. Grupa din prima linie aflată aici a numit un observator permanent care nu avea altă treabă decât să asculte zgomotul și să tragă o rachetă cu stele roșii dacă vede ceva suspect. Ciocan cu două aruncătoare pregătite era în măsură să tragă în aceeași secundă.

Într-o noapte a auzit cutia de conserve dar nu a văzut nimic, așa că nu a tras racheta, însă mi-a raportat. Trebuia să mă conving dacă sunt sau nu ruși pe malul meu și singura posibilitate era să trec eu pe intrândul lor, de unde luasem pe cei doi prizonieri, să-i reduc la tăcere și să merg până în dreptul stivelor de lemne, la ei acasă. Înainte de a

pătrunde în cotul intrând spre noi, de unde luasem cei doi prizonieri, trebuia să mă conving că bolşevicii nu aveau forţe aici. După două zile de supraveghere în care timp nu am observat nici o mişcare, am hotărât să trec la acţiune. Am ales tot pluta, dar de data asta chiar în capul intrândului trebuia făcută traversarea ca să nu fie văzută, căci după aprecierea mea operaţiunea trebuia făcută ziua în jur de ora 12 când căldura e mai mare şi când atenţia este mai mică. După preparativele necesare am trecut dincolo numai 7 oameni cu două puşti mitraliere şi grenade. Luasem măsuri ca să-i protejez la nevoie cu un tir de încercuire spre a le asigura retragerea. La ora 13 am tras câteva proiectile la stivele cu lemne şi i-am răscolit doar, căci nu-i puteam vedea, însă cei din insulă care se aflau la înălţimea lor şi numai la 200 m mai spre stânga i-a aranjat. Erau, spun ai mei, vreo 12 ruşi care îşi făcuseră şi gropi, dar nu au mai apucat să le folosească vii.

La înapoiere am avut şi eu doi răniţi, unul în picior şi altul în plămâni, amândoi destul de grav, dar nu mortal. Am curăţat însă malul nostru. Treaba însă nu era făcută decât pe jumătate, căci stivele cu lemne care îmi împiedicau vederea rămăseseră.

Într-o noapte însă am montat o acţiune la extrema stângă la Iacob, iar aici am trimis doi oameni înarmaţi numai cu grenade şi cu câte două bidoane de petrol. În timp ce ruşii erau ocupaţi în faţa lui Iacob, oamenii mei au mers până la stive, le-au stropit cu petrol şi le-au dat foc. Până să se aprindă bine lemnele, oamenii mei se şi înapoiaseră. Au ars stivele două zile şi pentru ca să nu le vină ruşilor ideea să treacă Nistrul şi să le stingă, câte un brand trăgea regulat noaptea acolo.

Acum aveam sectorul curat ca o fată mare şi puteam pleca în concediu fără nici o grijă.

În ziua de 17 iulie am plecat cu trăsura proprie până în gara Culevcea, adică 40 km, iar de aici cu trenul am plecat mai departe. În gară la Romăneşti am fost bombardaţi de două avioane bolşevice, dar nu au făcut nici stricăciuni, nici victime. După o noapte şi o jumătate de zi am ajuns la Bucureşti. Aici am rămas impresionat de distrugerile aviaţiei americane: din zecile de linii de garaj ale gării de nord nu mai rămăsese decât una pe care mergea trenul nostru. Vagoane de marfă

sau de persoane făcute țăndări, cu roțile în sus erau răspândite prin toate părțile. Șinele de cale ferată îndoite și tăiate în cele mai diverse forme se vedeau peste tot. Când am ieșit pe calea Griviței, casele dărâmate împiedicau circulația pe străzi. Un tramvai aruncat la etajul unei case abia se mai ținea. Așa ceva numai în portul Odesa mai văzusem. Acum abia mi-am dat seama ce formidabilă putere poate să aibă o aviație. Slavă Domnului că prietenii noștri de la răsărit nu au așa ceva. Efectele aviației lor sunt jocuri de copii pe lângă ce văd eu aici.

În București, viața însă pulsează aproape normal, căci peste tot vezi prăvălii pline cu de toate, iar oamenii își văd de treabă. Din loc în loc mai apare câte o casă dărâmată, iar casele vecine împroșcate de schije și cu ferestrele sparte. Pe calea Victoriei aceleași secături spilcuite își plimbă nesimțirea ca în timpurile normale. Mult aș da să-i văd cum arată atunci când apar avioanele deasupra. Acasă la mine toată lumea plecată. Ușile sunt încuiate cu toate că au ieșit din ziduri cu tot cu tocuri, ca și ferestrele. Chiar alături au căzut două bombe, dintre care una în stradă, iar cealaltă pe o casă vecină din care nu a mai rămas decât amintirea și o grămadă mare de cărămizi și de moloz.

Am luat o mașină și am plecat la Cornetu, un sat la 10 km de București, unde se aflau ai mei. Chiar a doua zi după sosire am auzit un zgomot neobișnuit, ceva asemănător cu un tunet continuu dar foarte îndepărtat. Când am ieșit afară erau avioane americane. Să fi fost 7-8 km înălțime, dar tot am putut să număr 120 în primul val, apoi când încă nu încetase zgomotul lor, a apărut un al doilea val, și apoi cel de al treilea. Încă după primul val au început a se auzi zgomotul înfundat al exploziilor. Aveam impresia că vibrează și aerul și pământul. Curând după asta, primul val s-a înapoiat, acum la înapoierea lor e mai periculos, căci dacă se întâmplă ca unele avioane să nu-și lase toată provizia de bombe pe obiectiv, le-ar putea lăsa și peste Cornetul, cu toate că nu e un obiectiv militar.

Cu această ocazie m-am lămurit și eu că nici cei de acasă nu sunt scutiți de grozăviile războiului. Cel puțin noi acolo în prima linie aveam mijloace cu care să ne apărăm, și în plus puteam reacționa, pe când aici nu ai altă posibilitate decât să stai și să stai și să aștepți dacă

ai noroc să scapi, iar dacă n-ai îţi vine bomba în cap. Acesta, după părerea mea, nu este un război cinstit. Aici nu-ţi foloseşte nici calmul, nici capul.

Nu am rămas la Cornetu decât două zile, apoi am plecat spre Codlea, unde era refugiată mama. La Braşov m-a oprit însă o alarmă aeriană. Eram tocmai în centrul oraşului când am văzut un autobuz care tocmai staţionase în dreptul meu şi o săsoaică mi-a spus să mă urc şi eu. Autobuzul a ieşit din oraş după ce s-a umplut cu cetăţeni şi s-a oprit numai la Măgurele, pe drumul spre Cristian, cam la 4 km de Braşov. Acolo am stat la umbra unei pădurici de brazi aproape o oră, cât a ţinut bombardamentul oraşului, apoi ne-am înapoiat tot cu autobuzul. Atunci a fost bombardată gara şi cartierul C.F.R. Cum doream să plec mai repede, am ieşit la bariera oraşului spre Bartolomeu şi acolo am găsit un camion care pleca spre Sibiu. Am ajuns la Codlea spre seară, şi timp de 10 zile cât am stat nu a mai fost nici un bombardament.

3 – 25 august 1944

În ziua de 3 august am plecat înapoi pe front şi am ajuns în dimineaţa zilei de 5.

În lipsa mea nu au avut loc schimbări esenţiale, dar după câte mi-a spus Mălcică, activitatea bolşevicilor s-a mai înviorat şi acuma bombardamentele sunt mai puternice şi mai dese. Chiar a doua zi m-am convins şi eu că şi-a făcut apariţia artileria grea. La câteva zile după venirea mea, m-a trezit din somn un zgomot neobişnuit: băteau ruşii cu Katiuşa. Am avut impresia că chiar în centrul sectorului şi, de aceea, am telefonat lui Gănescu şi lui Georgescu să-mi tragă fiecare câte 20 lovituri în cele două careuri centrale. Katiuşa a dispărut, dar mai înainte a aprins şase case , care au ars toată noaptea. Artileria lor a tras numai în zona caselor care ardeau. Ce deşteptăciune pe capul lor! Şi-au închipuit că noi o să ne ducem chiar acolo ca să ne vâneze ei. În zilele următoare a fost linişte şi tocmai mă gândeam ce bine e pe front, când situaţia s-a schimbat deodată.

Cu începere din ziua de 17 august a început o canonadă continuă în stânga mea la Purcari, iar în sectorul nostru am observat

mai multă mişcare. Noaptea, în intervalele când era linişte, se auzeau distinct zgomote de căruţe şi maşini, căci drumul de la Iasca era uscat şi fusese reparat de ruşi. Cu siguranţă că pregătesc ceva, şi ce ar fi putut ei pregăti, decât o trecere. Am verificat toate măsurile luate, am mai completat organizarea. Minele pe care le primisem le-am plantat pe unde aveam impresia că sunt mai vulnerabil şi aşteptam. Noaptea dormeam foarte puţin, în schimb mă odihneam ziua.

În ziua de 19 august am avut impresia că focul de la Purcari s-a mutat mai spre Vest şi am întrebat pe Colonel, care mi-a spus că totul este în regulă. La 20 august impresia mea a devenit certitudine, iar la 21 august am fost sigur că ruşii au trecut Nistrul pe la Talmaz sau Purcari şi că acum sunt în spatele meu. Colonelul mi-a confirmat acest lucru, dar a mai adăugat că Divizia 2 ocupă o poziţie în spate şi că va contraataca. Asta dimineaţa, pentru ca pe la ora 14 să primim ordin de retragere imediat. O retragere ziua, când inamicul te vede şi poate trage cu tot armamentul asupra ta e ca şi o sinucidere. Am spus Colonelului, dar mi-a răspuns că fiecare minut e preţios, căci ruşii sunt la Voliuitrovka, adică cu 50 km în spatele meu.

Am chemat agenţii, m-am gândit 30 minute singur şi am ajuns la soluţia următoare: Compania din rezervă şi compania lui Iacob erau uşor de retras căci prima era în sat şi putea să se fofileze prin pădurícea de salcâmi până pe creasta dealului, iar Iacob avea posibilitatea să facă acelaşi lucru, căci în spate avea o livadă şi vii. Compania armament greu şi Compania lui Gănescu prezentau avantajul, de asemenea, că erau la marginea satului, dar nu se puteau mişca decât pe căruţe şi chesoane. Eu prevăzusem încă din ziua de 17 o asemenea eventualitate şi trimisesem la Caplani alimentele, ovăzul şi muniţiile, oprind numai strictul necesar. Acestea se puteau şi ele retrage mergând în şir indian pe viroaga de la Gănescu, dar cerea mult timp. Dar altă soluţie nu exista. Partea cea mai gravă rămânea însă retragerea companiilor lui Ghinea şi Mălcică. Acestea erau în prima linie în contact cu inamicul, şi pentru a putea începe replierea, trebuia mai întâi să-mi fac o linie de sprijin, care nu putea fi plasată decât pe creasta dealului. Artileria lui Georgescu de asemenea trebuia să-mi vină în ajutor.

Către ora 17.30 a început replierea lui Ghinea şi s-a executat bine. Când a început însă Mureşanu, care-l înlocuia pe Mălcică plecat în concediu, bolşevicii au prins de veste şi au căutat să-l acroşeze, dar norocul a fost că ruşii au nimerit în câmpul de mine plasat în dreptul stivelor de lemne pe care le arsesem şi au ezitat. Când şi-au revenit, compania era acoperită de sat şi a luat-o la picior spre creastă. După ce ne-am grupat, Ţigănescu şi-a adus aminte că l-a uitat pe Raguschi, dezertorul, în închisoare la Olăneşti, şi m-a întrebat ce să facă, ce o să spună el când o să-i dea ordin să-l trimită la judecată. „Dă-l dracului de pramatie. Ce, vrei să dăm un atac pentru a-l aduce pe Raguschi, căci la ora asta cu siguranţă că satul e ocupat de ruşi. O să spui că a dezertat din nou dacă te-o mai întreba cineva, dar eu unul nu cred". Abia s-a întunecat când am auzit focuri de arme şi automate în spate la ariergardă. Ghinea, care era în coadă, a fost atacat de ruşi. Am montat un contraatac rapid şi i-am pus pe fugă, dar pe la ora 1 noaptea iar foc în coadă şi iar contraatac. În zori am ajuns la Caplani şi aici un brand rusesc mi-a omorât calul şi mi-a făcut vreo 8 răni uşoare la piciorul stâng şi pe şold. M-am pansat sumar şi am mers înainte pe alt cal, dar curând mi-a amorţit piciorul şi a trebuit să merg în trăsură. Din mers m-a pansat mai bine Stoica.

Pe la 10.30, o coloană din Divizia 2 aştepta să trecem noi ca să se încoloneze şi ei. Am foarte bucuros de acest lucru, căci de aici încolo nu mai era Ghinea în coadă expus să fie mereu atacat de ruşi. În ziua de 22 am mers mereu fără să mâncăm nimic, iar noaptea de 22 spre 23 la fel. Când ne-am uitat la soldaţi în dimineaţa zilei de 23 august şi i-am văzut că abia se ţin pe picioare de foame şi oboseală, am dat ordin să mănânce hrana de rezervă şi să se odihnească două ore. Aceasta i-a mai înviorat şi după două ore când am plecat mai departe şi-au scos muzicuţele şi au început glumele, iar kilometrii treceau unul după altul pe nesimţite.

La Sărata m-am văzut cu Colonelul şi mi-a spus că acum noi suntem cei mai mari, căci ştabii de la Divizie şi cei de la Brigadă au întins-o cu maşinile încă de la 22 august. Mi-a mai spus că mâine 24 la ora 11 eu trebuie să mă prezint în faţa curţii marţiale la Bolgrad spre a fi judecat pentru insulta inferiorului. Asta în legătură cu bătaia ce i-am

dat-o neamțului. Numai de n-aș întârzia la proces!... Ce ironie. Am mai vorbit și despre situație și am ajuns la concluzia că e foarte albăstrită. Dacă șefii au dezertat în timp de război din fața inamicului, ceea ce se pedepsește cu moartea, apoi cu siguranță că știu ei ceva. Mă gândesc eu că chiar din prima zi de război de acum aproape 4 ani mi-am făcut diferite ipoteze: ce voi face dacă voi fi rănit la o mână, la un picior. Am încercat practic să văd cum m-aș descurca și m-am familiarizat cu ideea că un ciung sau un olog nu trebuie să fie chiar așa disperat. M-am mai gândit că s-ar putea să mor și în acest caz n-aș mai putea face nimic după, de aceea mi-am scris un testament în dublu exemplar, unul asupra mea și altul în lada de campanie. Nu mi-am pus însă niciodată ipoteza ce aș face dacă aș cădea prizonier. Acum când mi-am pus și această întrebare, răspunsul a fost că voi trage cât voi avea cartușe, iar ultimul va fi pentru mine. Mai rău decât orice este însă faptul că mă supără din ce în ce mai mult rănile, cu toate că nu sunt grave. Cred că nici un nerv și nici un os nu a fost atins. Stoica e mereu cu mine, îmi schimbă regulat pansamentele și mă îndoapă cu sulfamide. El spune că astea sunt niște medicamente grozave contra infecțiilor. Sunt sigur că mi-aș reveni mai repede dacă aș putea să stau cel puțin o noapte să mă odihnesc.

La Slătărești au venit două avioane rusești, au coborât la 100m și au bombardat coloana. Bombele au căzut alături, ca de obicei, însă au și mitraliat, omorând câțiva oameni de la Divizia 2 și rănind mai mulți cai. Dacă aveam mitralierele antiaeriene pregătite nu se întâmpla asta, dar acum am impresia că șefii și-au pierdut capul.

La Tătărești ajungem după masă și satul, ca și drumul spre Bolgrad, sunt blocate. Cei din față ne spun că o coloană bolșevică ne-a încercuit. Ne facem loc și cu multă greutate ajungem în prima linie. Aici, prin binoclu, văd niște mașini rusești care aduc trupe și le așază în poziție chiar în fața noastră, iar ai noștri se uită la ei. Vorbesc cu colonelul și hotărâm să montăm un atac cu multă artilerie și să spargem cercul cât acesta nu e încă destul de tare. Stănescu de la 25 Artilerie așează tunurile în prima linie, ca la războiul de la 1877, și cu ai mei și cu alții de la Divizia 2 atacăm, rupem poziția, ieșim din încercuire și mai luăm 16 prizonieri ruși; aceștia ne spun că multe

trupe ruseşti şi tancuri au trecut încă de azi dimineaţă spre Bolgrad. Au plecat să ne aştepte la Prut şi noi contra tancurilor nu puteam lupta cu şanse de reuşită. De aceea hotărâm să schimbăm direcţia, adică de unde până acum mergeam spre Vest la Prut, de aici s-o luăm spre sud către Chilia, urmând ca acolo, cu ajutorul bărcilor sau cu ce vom găsi, să trecem Dunărea, ori să mergem spre Tulcea. Era o soluţie extrem de grea şi periculoasă, dar nu mai aveam posibilitatea să alegem. Am socotit că e absurd să mai păstrăm cei 16 prizonieri şi de aceea le-am dat drumul, spunându-le să-şi vadă de treabă.

De la Dăneşti am schimbat direcţia către sud spre Chilia şi către seara zilei de 24 august am ajuns în satul Taşli. Eram frânţi de oboseală şi lihniţi de foame, căci în trei zile şi trei nopţi am străbătut peste 250 km, în care timp am dat şi trei lupte. Oamenii arătau ca nişte stafii: slabi, palizi, murdari şi cu bărbile crescute, abia se mai ţineau pe picioare. Orice s-ar întâmpla trebuia să ne oprim cel puţin patru ceasuri pentru a ne reface. Bucătăriile au intrat în funcţiune; s-a făcut ciorbă de fasole cu slănină şi mămăligă. Am mâncat şi am dormit 3 ore apoi pe la 2 noaptea am început a fi bombardaţi din toate părţile de artileria bolşevică. Cei morţi erau lăsaţi, iar răniţii, după ce erau spălaţi şi pansaţi, se urcau în căruţe şi mergeam înainte. Trebuia în orice caz să ajungem la Selioglu. În sat ne puteam apăra mai bine şi eventual să contraatacăm spre a ne deschide calea mai departe spre Chilia. De la Selioglu până la Chilia nu erau mai mult de 20 km.

Am ajuns cu mare greutate şi cu multe pierderi la Selioglu către ora 7 dimineaţa. Un sat de bulgari nu prea mare şi nu prea curat.

L-am ocupat şi am intrat în tratative cu bulgarii să ne dea mâncare, pe care le-o plăteam cu cai. Multe căruţe fuseseră distruse şi lăsate pe drum, însă caii, chiar cei răniţi care puteau merge, îi luasem, aşa că aveam destui. Un bulgar ne-a spus că în pădure sunt multe tancuri ruseşti şi că au mai venit astă noapte camioane cu soldaţi, care au trecut prin sat îndreptându-se către Chilia. Dacă informaţia era adevărată înseamnă că ne-a fost interceptată ultima cale de retragere. Trebuia verificată, deci această informaţie. O femeie românca ne-a confirmat-o. Azi dimineaţă ea a venit de la Fântâna Zânelor şi a văzut pe şosea mai multe camioane cu ruşi îndreptându-se către Chilia.

Am chemat pe ofiţeri, le-am spus care este situaţia şi am hotărât să ne autodizolvăm. Ofiţerii şi soldaţii vor păstra armele şi muniţia necesară, dar se vor împărţi pe grupuri mici şi vor încerca să treacă prin cerc noaptea. Fiecare răspunde numai de dânsul şi nu are de dat nimănui socoteală. Armamentul greu se distruge. Când i-am privit m-a cuprins o jale adâncă. Mi s-a făcut un gol în suflet şi nu am mai putut vorbi. Ei au rămas zdrobiţi şi au început să plângă, dar un plâns fără suspine, fără grimase. Din ochii încercănaţi şi roşii de oboseală curgeau lacrimi grele care se prelingeau pe obraz, apoi pe bărbile crescute şi murdare. Scena a durat puţine minute şi nimeni nu a făcut nici un gest ca să-şi şteargă sau să-şi ascundă lacrimile.

În cele din urmă Ţigănescu a luat cuvântul, dar, cum a deschis gura să vorbească, figura lui crispată până atunci s-a schimbat deodată şi a început să suspine ca un copil. „Domnule maior, de când aţi venit D-voastă, noi nu am cunoscut decât victorii şi onoare. Oare acum nu mai există alt mijloc de a ieşi din situaţia asta? Gândiţi-vă că aţi găsit totdeauna soluţiile cele mai bune şi am reuşit să ieşim cu bine din situaţiile cele mai grele. Gândiţi-vă bine, poate, totuşi, există o soluţie şi acum". „Te înţeleg, Toderiţă, căci şi eu simt ca tine. Sunt fericit acum, la urmă, să mă conving şi mai mult că am comandat nişte bravi. Altă soluţie ar fi de a ne grupa cum făceau falangele romane şi să încercăm să mergem înainte. Dar ce am putea realiza? Avem până acum peste 100 de morţi înşiraţi de-a lungul drumului de la Taşli până aici şi mai mult de 250 de răniţi. Muniţie avem puţină, mijloace antitanc nu avem. Ar însemna să sacrificăm aproape 1000 de vieţi şi nu am realiza nimic. Eu nu am dreptul să duc la moarte sigură atâţia oameni, când nu mai ai nici o şansă. Nimeni nu mă poate opri să mă sacrific pe mine, dar nu-mi este permis să fac acest lucru cu alţii".

M-au întrebat apoi eu ce voi face şi le-am răspuns că voi dormi până diseară, apoi, când va începe întunericul, voi încerca să trec prin liniile bolşevice, însă nu spre Chilia, ci spre Prut.

Ofiţerii mei au spus că se duc să anunţe oamenii apoi se vor înapoia la mine. Au venit după două ore, căci oamenii nu voiau să se despartă şi a trebuit timp spre a le demonstra că altă soluţie nu mai este.

Ne-am adunat 12. Am apreciat că e un grup prea mare, dar fiindcă nu a voit să plece nici unul, am rămas cu toții, cu toate că era imprudent. Stoica sanitarul a rămas şi el cu noi. Până în seară mai era, de aceea ne-am dus într-o porumbişte şi ne-am culcat cu pistoalele mitraliere sub cap, urmând ca să facă de santinelă pe rând câte unul. Eram extrem de obosit nu numai fiziceşte, dar şi sufleteşte. Scena de dimineață m-a uzat aşa de mult că aveam impresia unei amnezii. Am pus capul pe porthart, dar nu am putut adormi imediat. M-am întrebat: oare ce s-o fi făcut Colonelul, căci de la Taşli nu l-am mai văzut nici pe el, nici Compania 6 şi Batalionul III. Or fi fost şi ei bombardați de ruşi, probabil, apoi şi-or fi schimbat direcția. Cine ştie, poate ei să fi avut mai multă şansă. Or poate l-o fi nimerit o bombă şi acum zace părăsit pe vreun câmp pe undeva. Îi invidiam această soartă, căci poate la ora asta el s-a lămurit, în timp ce eu nici nu bănuiesc ce mă mai aşteaptă.

Mi-am adus aminte că un exemplar din testamentul meu se găseşte la mine în buzunar, iar celălalt în lada de campanie, care a rămas cine ştie pe unde. În definitiv nu e cine ştie ce mare pierdere şi nici nu am atâta avere pe care să se certe moştenitorii! Toți dormeau şi eu mă uitam pe rând la fiecare: Iacob, detaşat cu compania lui de la 10 Vânători, s-a identificat imediat şi am avut impresia chiar de la început că-mi este foarte ataşat. Pentru el idealul este să facă Şcoala de Război şi să aibă Mihai Viteazul. E copilăros, dar un brav în fond. La ce-mi foloseşte acum mie Şcoala de Război şi Mihai Viteazul? Gănescu era un copil în 1937, când i-am fost profesor la Şcoala specială, şi acum e căsătorit, cu doi copii. Ce o fi simțind el când se gândeşte că soția lui şi copilaşii îl aşteaptă să vină acasă? Seara, desigur că mama lor îi învață să spună rugăciuni şi să se roage lui Dumnezeu să-l țină pe tăticul lor sănătos.

Țigănescu e căsătorit şi el. Soția lui este funcționară la telefoane în Tecuci, iar fetița lui, născută când el era la Ivanovka, are acum 6 luni. Dacă l-ar vedea cum arată acum cu ciocul lui plin de praf, căci el are barba ca Napoleon III, s-ar speria fetița de dânsul. După ce i-am trecut aşa pe fiecare în revistă, am adormit şi eu în cele din urmă.

Nu cred să fi dormit o jumătate de oră şi ne-am trezit din somn într-o răpăială de pistoale mitralieră. Luaţi prin surprindere din somn, căci santinelele puse să ne păzească adormiseră şi ele după trei zile şi trei nopţi de marşuri în retragere şi de lupte, nu am putut opune nici o rezistenţă. Cei 15 ruşi cu pistoale mitraliere ne-au înconjurat şi ne-au dezarmat de ceasuri şi stilouri. Ne-au luat şi pistoalele automate, dar eu am mai rămas cu Mauserul şi cu busola Bezard.

După o ceartă între ei la împărţeala ceasurilor şi stilourilor, un ceasornic de mână fiind evaluat la două stilouri, am fost încolonaţi şi conduşi printr-un lan de cartofi. Locotenentul Iacob (de la Regimentul 10 Vânători), care era şi el cu noi, mi-a atras atenţia că ar fi mai bine dacă mi-aş pierde decoraţia M.V. Am aruncat-o într-un cuib de cartofi. În trecere pe la o fântână, la rugămintea noastră, ruşii ne-au dat voie să bem apă şi să ne spălăm, după care ne-au condus mai departe la Taşli pe marginea unei păduri de stejar, unde era Punctul de Comandă al unei Divizii de Tancuri. Pe ceilalţi i-au lăsat sub santinele mai departe, iar pe mine, care eram cel mai mare în grad, m-a condus în faţa comandantului. Cum eram palid şi şchiopătam, căci aveam o schijă de brand încă de la Caplani, o sanitară mi-a curăţat rana şi mi-a schimbat pansamentul, după care colonelul comandant m-a întrebat dacă mi-e foame. M-am făcut că nu înţeleg şi atunci un perevocic mi-a pus întrebarea în româneşte. Am răspuns că mi-e foame şi atunci imediat a venit un căpitan cu o cutie de conserve americană şi cu o bucată de hleba. După ce am mâncat pe săturate, m-a servit cu nişte vin dintr-o canistră. Cu toate că mirosea a benzină, am băut o jumătate de cană şi m-am simţit cu mult mai bine.

Atât în timpul pansamentului, cât şi atunci când mâncam, toţi ofiţerii şi trupa care erau acolo, 15-20 oameni, se uitau la mine şi mă studiau. Când sanitara mi-a dezlipit pansamentul, care se lipise, şi a făcut operaţia nu cu prea multă delicateţe, ei se aşteptau poate să-mi manifest într-un fel durerea, dar când au văzut că nici nu clipesc, deşi îmi venea să urlu de durere, se uitau unul la altul şi-şi spuneau ceva.

În sfârşit, a început interogatoriul. Colonelul îi spunea perevocicului şi acesta îmi traducea: „ce grad am". Am răspuns că sunt maior. „Câţi ani am". 38. Au rămas foarte miraţi că la aşa vârstă

am un grad aşa de mic. M-a întrebat apoi de ce am pornit cu război contra Uniunii Sovietice. Le-am explicat atunci că la noi e obiceiul ca un soldat să se ducă acolo unde primeşte ordin. Nici pe soldat, nici pe ofiţer şi nici pe general nu-l întreabă nimeni dacă vrea sau nu să plece la război şi am întrebat dacă la ei nu-i tot aşa. Mi-a răspuns colonelul, tot prin perevocic, că la ei chestiunea are alt aspect: ei sunt datori să-şi apere ţara care a fost atacată. La asta am spus că şi ruşii ne-au ocupat Basarabia acum patru ani. Colonelul s-a înfuriat şi a spus că Basarabia este de fapt rusească şi că noi am profitat de Revoluţia din 1917 spre a pune mâna pe ea. Este adevărat că noi am ocupat-o în 1918, după ce a fost stăpânită timp de 106 ani, căci înainte de anul 1812, această provincie a fost tot românească şi proba că este adevărul e faptul că marea majoritate a populaţiei este formată din români. Au rămas cam nedumeriţi şi cred că de aceea au schimbat subiectul. M-au întrebat cât am învăţat la şcoală şi, când am răspuns că timp de 19 ani, nu m-au crezut şi a trebuit să înşir toate şcolile prin care am trecut. M-au întrebat apoi despre unitate şi despre comandanţi, la care le-am spus că la astfel de întrebări nu pot răspunde, pentru că am depus jurământ. Colonelul a scos un carnet din porthartul lui şi mi-a citit el toată ordinea de bătaie a Diviziei mele şi a altor mari unităţi. A rămas foarte mulţumit când a văzut mirarea mea. M-a tratat cu ţigări şi apoi m-a prezentat unui maior mic de statură, care era comandantul gărzilor care urma să însoţească convoiul nostru de prizonieri. Acest maior m-a condus la o căruţă şi, cu un alt perevocic, un basarabean, mi-a comunicat că trebuie să încolonez oamenii. Am chemat pe ofiţerii mei şi le-am arătat cum trebuie organizat convoiul. Erau cam 2000 de oameni din 4 divizii şi vreo 200 de ofiţeri. La fiecare 100 prizonieri, un comandant, la 5 unităţi de câte 100 oameni un comandant peste toţi şi, în sfârşit, peste toate aceste grupuri, eu, care eram şchiop, ajutat de Ţigănescu.

Într-o jumătate de oră ne-am organizat şi eram gata de plecare. A impresionat pe spectatori promptitudinea cu care s-au organizat detaşamentele de câte 100 oameni, s-au încolonat, au dat raportul comandanţilor de 500 şi aceştia mie. Înainte de plecare, am vorbit cu comandantul rus, comandantul gărzii, căruia i-am spus că oamenii nu

au mâncat de trei zile, de când a început retragerea. Maiorul mi-a răspuns că nu au nici o posibilitate ca să ne dea ceva de mâncare, dar că, pentru a doua zi, vom fi puşi cu siguranţă la drepturi, că, deocamdată, ne găsim în prima linie a frontului şi este necesar să ne deplasăm în spate. Mi-a mai spus că impresia lui este că noi ne vom organiza din nou în unităţi de luptă, vom fi reînarmaţi şi vom participa la război contra hitleriştilor alături de armata sovietică.

Am început marşul pe la ora 18, cred, căci ceas nu mai aveam, în direcţia satului Deleni, un sat situat la vreo 12 km spre nord de Taşli. Am ajuns după căderea întunericului şi am fost opriţi la marginea satului, unde erau nişte fântâni cu găleată. Ne-am adunat mai la o parte şi, cum la ai mei le era foame şi eu aveam în porthart un borcan cu dulceaţă de vişine, le-am dat la toţi – erau 11 –câte o linguriţă, apoi ne-am strâns cu toţii la un loc şi ne-am culcat, să ne încălzim.

Un soldat de la Compania 7 a venit mai târziu cu nişte apă în casca lui, din care am băut fiecare câte o gură, deşi apa era mai mult noroi, apoi am adormit.

26 august 1944

Odată cu revărsatul zorilor ne-am sculat şi după numărătoarea oamenilor, care a durat mai bine de o oră, am început marşul. Înainte de a pleca am fost însă asiguraţi că în cursul zilei vom primi hrană. Am mers astfel până seara cu mici opriri pentru odihnă şi am ajuns la Pavlovka fără să fi mâncat nimic. Aici, ca şi seara trecută, am fost scoşi în afara satului pe câmp şi ne-am culcat iarăşi după ce am fost asiguraţi din nou că a doua zi vom primi hrană. Din cauza oboselii am adormit, după ce nişte soldaţi mi-au adus câţiva porumbi cruzi din care am supt puţină zeamă. În timpuri normale, această hrană m-ar fi scos din funcţie pe trei zile, dar acum nu am avut nimic.

27 august 1944

De dimineaţă ne-am frecat la ochi cu mâinile murdare, căci nu am avut nici o picătură de apă, ne-am strâns curelele şi am plecat mai

departe, după ce ne-am convins că nici nu poate fi vorba de vreun ceai sau altceva de mâncare. De obicei ne deplasam pe drumuri de care, ocolind satele, dar după masă coloana a fost nevoită să treacă peste un drum principal şi a trebuit să aşteptăm să se scurgă o coloană de căruţe. Această coloană era probabil un tren regimentar al unei unităţi, căci căruţele transportau saci cu făină, miei şi lăzi cu conserve pe care scria S.U.A. La un moment dat, o căruţă condusă de un sergent a ieşit din coloană şi s-a oprit în faţa maiorului care conducea convoiul. După ce ne-a adresat nouă prizonierilor o serie de înjurături, s-a întors sergentul către maior, cerându-i calul şi oferindu-i în schimb un cal şchiop de la căruţa lui. Maiorul i-a spus să-şi vadă de drum, dar sergentul, fără să stea mult pe gânduri l-a înjurat pe maior, a apucat calul de frâu, maiorul fiind călare încă şi s-a îndreptat spre căruţa lui. Între timp însă, maiorul a descălecat şi a început o bătaie în toată regula între maior şi sergent. Eu şi toţi cei care eram de faţă am rămas tablou şi ne-am uitat la această luptă, aşteptând să vedem care o să fie mai tare. După ce s-au umplut de sânge şi s-au rostogolit prin praf, maiorul a reuşit să-şi scoată pistolul din toc şi sergentul a renunţat la cal, plecând mai departe. Foarte puţin a lipsit ca sergentul să nu fie împuşcat. După acest spectacol, am pornit mai departe, urcând un deal care ne-a oferit prilejul ca de pe vârful lui să admirăm în vale ruinele Arcizului, mai înainte un târg care forma centrul comercial în această regiune. Chiar în vârful dealului o maşină nemţească încărcată cu lăzi fusese distrusă de un obuz care explodase chiar în motor. Nu ştiu cum s-a făcut că nu a ars. Când am trecut pe lângă maşină, am văzut că în lăzi erau pachetele de mărimea unei cutii de chibrituri. Am luat în treacăt un pachetel şi am citit instrucţiunile tipărite din care reieşea că un pachetel fiert într-un litru de apă este suficient pentru două farfurii de supă. Am comunicat imediat oamenilor şi am făcut o greşeală căci înnebuniţi de foame cum erau, s-au repezit să ia fiecare câte pachetele putea, provocând dezordine în coloană. Au sărit imediat santinelele şi cu toate că i-am spus maiorului ce conţin pachetelele, acesta a dat totuşi ordin să fie controlaţi toţi care au luat pachetele şi să fie aruncate, căci sunt otrăvite. Eu am păstrat totuşi pachetelul meu şi seara când am ajuns la Arciz mi-am făcut rost de o cutie goală de

conserve şi apă. Nu am putut s-o fierb, dar după ce am frecat cu pământ cutia de conserve, care era ruginită, am pus pastila în apă rece şi am mestecat cu un băţ până când s-a dizolvat. Când am luat câteva înghiţituri mi s-a părut că e cea mai bună mâncare pe care am avut-o vreo dată. Acelaşi lucru mi-au spus şi ceilalţi care au gustat din ea. Nu a fost otrăvită, dar chiar dacă ar fi fost tot aş fi gustat din ea. La Arciz am avut cel puţin posibilitatea să ne potolim setea şi să ne spălăm.

28 august 1944

A doua zi dimineaţa au fost adunaţi toţi ofiţerii prizonieri şi conduşi de santinele, am fost aduşi în sat (căci ca de obicei seara am fost opriţi tot la marginea satului). La şcoală, unde am fost conduşi, mi-am dat seama imediat, după firele de telefon, că trebui să fie un post de comandă de divizie sau de corp de armată. Am fost aşezaţi pe un singur rând, după care patru ofiţeri ruşi, cred că erau de stat major, ne-au trecut în revistă. S-au oprit în dreptul meu şi mi-a spus unul să ies din rânduri.

Acelaşi lucru s-a întâmplat cu încă doi ofiţeri prizonieri. Noi trei am fost reţinuţi la comandament, iar ceilalţi au fost conduşi de santinele înapoi la marginea satului. Eram sigur că pe noi cei rămaşi ne vor împuşca. Nu aş putea spune că nu mi-a fost frică, cu toate acestea nu mi-am pierdut calmul nici un minut. În câteva secunde mi-a trecut prin faţa ochilor întreaga viaţă din zilele copilăriei şi până în acel moment. Am revăzut pe cei dragi, ca şi pe bestiile care m-au adus în această situaţie şi m-am hotărât că dacă va trebui să mor acum, apoi s-o fac cu demnitate. Mi-a mai revenit în minte o scenă din prima parte a campaniei: un proiectil de artilerie distrusese cei doi cai înhămaţi la o căruţă care ducea un butoi cu apă. Căruţa şi cei doi cai erau făcuţi praf, iar butoiul cu apă şi ţiganul conductor intacţi. Ţiganul însă era alb ca hârtia şi mirosea îngrozitor: de frică îl trecuseră toate nevoile.

Cei doi ofiţeri opriţi şi cu mine am fost duşi în şcoală, unde un colonel, după ce s-a uitat la noi, a întrebat prin perevocic dacă eu sunt ofiţer de stat major, după care a spus că ceilalţi doi să plece şi să rămân numai eu. Am fost introdus într-o clasă, care cred

cabinetul comandantului. Câțiva ofițeri care mai erau acolo au ieşit şi am rămas numai colonelul, perivocicul şi cu mine. M-a invitat să stau pe o bancă şi apoi s-au aşezat şi ei. M-a întrebat cum mă numesc şi ce grad am, la care am răspuns, după care a vrut să mai afle din ce unitate fac parte, numele comandanților de mari unități, la care am răspuns că sunt ofițer activ şi la noi răspunzând la asemenea întrebări aş comite o trădare. Cred că şi la ruşi este la fel. Colonelul mi-a spus că într-adevăr aşa este, dar că ei sunt informați asupra ordinii noastre de bătaie şi ca să-mi dovedească a trimis perevocicul care s-a înapoiat în mai puțin de un minut cu un maior. Acesta a scos un carnet din care a început să citească toată ordinea de bătaie a Corpului 3 Armată pe care eu nu o ştiam. A pomenit şi numele meu, adăugând că am avut mare noroc că nu am căzut prizonier la Olăneşti, căci mi-ar fi făcut de petrecanie trupele ruseşti care erau în acel sector, pentru că i-am adus mari pierderi cât am ocupat sectorul acela. Nu au mai insistat asupra ordinii de bătaie, trecând la alt capitol: de ce am mai atacat noi în ziua de 24 august la Tătăreşti, când doar se încheiase armistițiu încă din ziua de 23 august, şi ce am făcut cu ruşii pe care i-am luat prizonieri? I-am răspuns că eu nu ştiu şi nu cred că s-a încheiat vreun armistițiu, iar pe ruşii luați prizonieri de noi le-am dat drumul în ziua de 25, când ne-am convins că suntem încercuiți şi când ne-am dat seama că nu mai putem ieşi din încercuire. A scos un ziar şi perevocicul mi-a citit că în ziua de 23 august s-a încheiat armistițiul, armata română a capitulat şi că acum luptă împreună cu armata sovietică contra Germaniei. Văzând că eu nu sunt convins, colonelul, prin perevocic, a căutat să mă convingă, dându-mi ziarul. M-am uitat în ziar şi mi-am dat seama că e adevărat după titlurile mari şi după fotografia regelui Mihai.

Perevocicul a început apoi să-mi traducă spusele Colonelului: că acum armata română luptă alături de cea sovietică şi noi nu mai suntem considerați ca duşmani, ci ca aliați, că situația noastră de prizonieri este numai provizorie, până ce ne vom organiza şi vom porni din nou la luptă. Că el, Colonelul, contează pe mine ca eu să împărtăşesc aceste noutăți ofițerilor şi trupei, că în acest scop eu voi fi răspunzător direct față de comandantul gărzii de prizonieri, care a primit ordin ca eu să am libertatea de a organiza detaşamentul cum voi